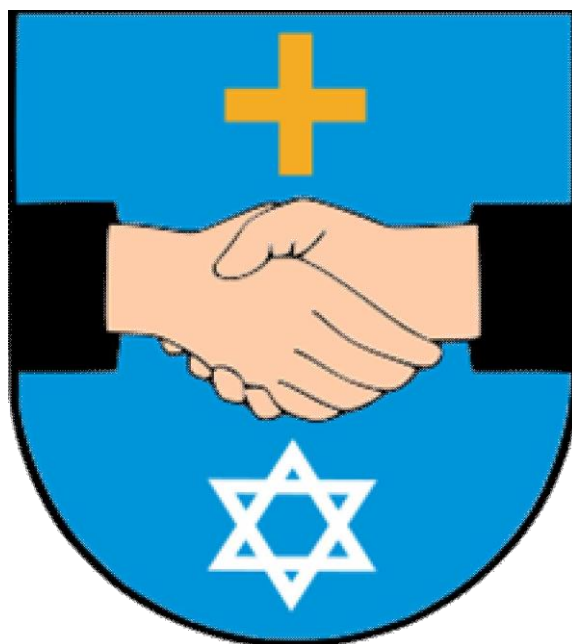

Załącznik do Uchwały
nr XVI/200/19 Rady Miejskiej
w Kolbuszowej z dnia 11.12.2019 r.

**GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA I GMINY
KOLBUSZOWA NA LATA 2019-2026**

Kolbuszowa 2019

Spis treści

1.	Podstawy prawne tworzenia gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych	2
2.	Korelacja Strategii z innymi strategicznymi dokumentami w zakresie polityki społecznej w Polsce i Unii Europejskiej	3
3.	Charakterystyka gminy Kolbuszowa	18
3.1.	Podział administracyjny miasta i gminy Kolbuszowa	18
3.2.	Charakterystyka demograficzna gminy Kolbuszowa	20
3.3.	Oświata	21
3.4.	Kultura	21
3.5.	Sport i rekreacja	24
3.6.	Środowisko	25
3.7.	Infrastruktura pomocy społecznej	25
4.	Ogólna charakterystyka klientów pomocy społecznej	30
4.1.	Instytucje świadczące pomoc społeczną na terenie gminy	30
4.2.	Budżet na zadania pomocy społecznej	31
4.4.	Formy udzielanej pomocy i świadczeń	34
4.5.	Inne rodzaje pomocy i świadczeń	36
4.6.	Działalność projektowa Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej	41
5.	Diagnoza problemów społecznych miasta i gminy Kolbuszowa	43
5.1.	Ubóstwo	43
5.2.	Bezrobocie	44
5.3.	Problemy opiekuńczo- wychowawcze w rodzinach	46
5.4.	Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba	47
5.5.	Uzależnienia	48
5.6.	Przemoc w rodzinie	50
5.7.	Sytuacja osób starszych	52
5.8.	Bezdomność	53
5.9.	Zjawisko dziedziczenia biedy	54
5.10.	Migracje wewnętrzne i zewnętrzne	54
6.	Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badania ankietowego	56
7.	Analiza SWOT	70
8.	Prognoza zmian dla polityki społecznej w zakresie objętym strategią	73
9.	Misja i Wizja	76
9.1.	Misja	76
9.2.	Wizja	76
10.	Cele strategiczne, operacyjne, kierunki działań	77
11.	Zasady realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych	89
12.	Ramy finansowe	90
13.	Monitoring i ewaluacja strategii	91
14.	Wykaz tabel, wykresów, map	92

1. Podstawy prawne tworzenia gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych

Poniżej przedstawiono akty prawne kluczowe dla funkcjonowania Gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych miasta i gminy Kolbuszowa na lata 2019 – 2026 z krótką charakterystyką zagadnień.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej jest najważniejszym aktem prawnym państwa polskiego oraz jego fundamentem. To ona określa podstawowe prawa i wolności obywatelskie, a także gwarantuje poszanowanie praw osobistych, politycznych, ekonomicznych oraz socjalnych. Konstytucja obejmuje dobro rodziny i mówi, że wszyscy obywatele są równi wobec praw i obowiązków, nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Oznacza to, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiać im życie w odpowiednich warunkach.

Ustawa o pomocy społecznej

01.05.2004 r. weszła w życie ustawa o pomocy społecznej z 12.03.2004 r. (Dz.U.2019.1507 z późn. zm.). Ustawodawca zdefiniował pomoc społeczną jako instytucję polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna ma służyć poprawie bezpieczeństwa socjalnego obywateli i przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu, gwarantując jednocześnie stabilne podstawy funkcjonowania systemu zabezpieczenia społecznego. Kładzie również nacisk na aktywizację osób, które znalazły się w trudnej sytuacji, daje gwarancję minimalnego świadczenia. Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa
- sieroctwa
- bezdomności
- bezrobocia
- niepełnosprawności
- długotrwałej lub ciężkiej choroby
- przemocy w rodzinie
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi

- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego
- alkoholizmu lub narkomanii
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Prawo do świadczeń pomocy społecznej przysługuje:

1. osobie samotnie gospodarującej, spełniającej określone w ustawie kryterium dochodowe
2. osobie w rodzinie, spełniającej określone w ustawie kryterium dochodowe
3. rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych powyżej lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej.

Pomoc społeczna dąży do tego, aby:

1. zapewnić potrzebującym wsparcie w przewyciężaniu trudnej sytuacji, której nie są w stanie sami pokonać i umożliwić im życie w godnych warunkach
2. doprowadzić osoby i rodziny otrzymujące pomoc społeczną do życiowego usamodzielnienia
3. stworzyć zabezpieczenie finansowe na poziomie interwencji socjalnej osobom nie posiadającym dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym
4. zapewnić profesjonalną pomoc rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznych, w tym przemocą w rodzinie
5. integrować ze środowiskiem osoby wykluczone społecznie
6. stworzyć sieć usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 29.07.2005 r. (Dz.U.2015.1390 z późn. zm.) zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej rozkłada pomiędzy samorząd gminny i powiatowy, a także administrację rządową i samorząd województwa.

Ich głównym celem jest stworzenie skutecznie działającego systemu pomocy osobom poszkodowanym w wyniku przemocy domowej oraz efektywne podejmowanie działań

w odniesieniu do rodzin zagrożonych tym zjawiskiem.

Ustawa określa następujące zadania gminy w tym obszarze:

1. tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
2. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia
4. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Nowelizacja ustawy nałożyła na gminy obowiązek tworzenia zespołów interdyscyplinarnych do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ich zadaniem jest w szczególności diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą oraz inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie. Zespół interdyscyplinarny oraz grupy robocze powoływane przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego realizują swoje cele m.in. poprzez opracowywanie i realizację indywidualnych planów pomocy w środowiskach dotkniętych przemocą w rodzinie i inicjują działania w stosunku do osób stosujących przemoc, a następnie monitorują sytuację w tych rodzinach. Do zadań zespołu należy również dokumentowanie podejmowanych działań, a także ich efektów.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Ustawa z dnia 09.06.2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U.2019.1111 z późn. zm.) nałożyła nowe obowiązki na administrację publiczną. W myśl powyższej ustawy obowiązkiem gminy jest zapewnienie wsparcia rodzinie z trudnościami w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Wspieranie rodziny może być prowadzone w formie:

1. pracy z rodziną poprzez konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, terapie, mediacje, usługi opiekuńcze i specjalistyczne, pomoc prawną, grupy wsparcia, a także pomoc ze strony asystenta rodziny
2. pomocy w opiece i wychowywaniu dzieci poprzez placówkę wsparcia dziennego oraz rodzinę wspierającą.

Do zadań własnych gminy w tym zakresie m.in. należą:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny
2. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny
3. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia

dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych

4. współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Ustawa o samorządzie gminnym

Art. 7 ust. 1 pkt. 6, 6a i 16 ustawy o samorządzie gminnym z 08.03.1990 r. (Dz.U.2019.506 z późn. zm) mówi, że: „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy, które między innymi obejmują sprawy pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych, wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej, polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej”.

Ustawa o świadczeniach rodzinnych

Ustawa o świadczeniach rodzinnych z 28.11.2003 r. (Dz.U.2018.2220 z późn. zm.) reguluje system pozaubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowanych w całości z budżetu państwa. Powyższa ustawa określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń.

Świadczenia rodzinne obejmują:

1. zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku z tytułu:
  - a) urodzenia dziecka
  - b) opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
  - c) samotnego wychowywania dziecka
  - d) wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
  - e) kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
  - f) rozpoczęcia roku szkolnego
  - g) podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
2. świadczenia opiekuńcze: zasiłek dla opiekuna, świadczenie pielęgnacyjne oraz specjalny zasiłek opiekuńczy
3. jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka
4. zasiłek pielęgnacyjny
5. świadczenie rodzicielskie.

Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów

Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów z dnia 07.09.2007 r. (Dz.U.2019.670 z późn. zm.) jest formą pomocy państwa dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, które nie mają możliwości wyegzekwowania alimentów od dłużnika. Ustawa ponadto określa zasady finansowania świadczeń z funduszu alimentacyjnego i działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej:

- do ukończenia 18 roku życia,
- do ukończenia 25 roku życia, gdy osoba uprawniona uczy się w szkole lub szkole wyższej,
- bezterminowo, jeżeli osoba uprawniona posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym

Ustawa z dnia 13.06.2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U.2019.217 z późn. zm.) w szczególności ma na celu walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez:

- usamodzielnienie osób dotkniętych dysfunkcjami, zagrożonych lub podlegających wykluczeniu społecznemu, przez edukację zawodową i społeczną w celu osiągnięcia własnym staraniem samodzielności ekonomicznej
- prowadzenie szeroko rozumianej profilaktyki społecznej
- stworzenie instytucjonalnych mechanizmów umożliwiających zatrudnienie i związaną z tym readaptację zawodową i integrację społeczną dla tych osób, które nie są w stanie wykazać wymaganej produktywności, co znacznie ogranicza możliwości zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

Powyższa ustawa stwarza szansę na powrót do życia społecznego osobom, które z różnych powodów zostały wykluczone z jego różnych form bądź znalazły się na jego marginesie. Przepisy ustawy stosuje się w szczególności do: bezdomnych, uzależnionych od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, chorych psychicznie, bezrobotnych, zwalnianych z zakładów karnych, uchodźców, którzy podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

Ustawa również kładzie nacisk na edukację i aktywizację środowisk wykluczonych społecznie i zawodowo. Środowiskom tym oferuje w ramach Klubu integracji społecznej, centrum integracji społecznej zatrudnienia wspieranego:

- nabywanie umiejętności zawodowych, przekwalifikowanie lub podniesienie kwalifikacji

zawodowych dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy oraz przyuczenie do zawodu

- kształcenie umiejętności pełnienia odpowiednich ról społecznych
- uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Ustawa z dnia 27.08.1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2019.1172 z późn. zm.) skierowana jest do osób, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykazywania pracy zawodowej, jeżeli uzyskały orzeczenie o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (lekki, umiarkowany, znaczny), całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów, o rodzaju i stopniu niepełnosprawności osoby, która ukończyła 16 rok życia na podstawie odrębnych przepisów.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie

Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie z 24.04.2003 r. (Dz.U.2019.688 z późn. zm.) jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce.

Obszary, które reguluje ustawa to:

- prowadzenie działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe
- działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego
- uzyskanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego)
- nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego
- wolontariat.

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 20.04.2004 r. (tekst jednolity Dz.U.2019.1482 z późn. zm.) określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej realizowanej przez instytucje rynku pracy działające w celu:

- pełnego i produktywnego zatrudnienia

- rozwoju zasobów ludzkich
- osiągnięcia wysokiej jakości pracy
- wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego

Ustawa z dnia 19.08.1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U.2018.1878 z późn. zm.) gwarantuje ochronę zdrowia psychicznego poprzez organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne. Ochrona zdrowia psychicznego obejmuje w szczególności zadania dotyczące:

1. promocji zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym
2. zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnej dostępności opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym
3. kształtowanie wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałanie ich dyskryminacji.

Ustawa ta wskazuje zadania zlecone gminom przez administrację rządową w ramach pomocy społecznej w formie organizacji usług opiekuńczych, udostępnianie miejsca w środowiskowym domu samopomocy lub też kierowanie do domów pomocy społecznej.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

Ustawa z dnia 26.10.1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U.2019.2277 z późn. zm.) powierza gminie najwięcej kompetencji i zadań z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi oraz wychowania w trzeźwości jako jednostce administracyjnej będącej najbliższej społeczeństwa lokalnego.

Zadaniem gminy jest tworzenie gminnego programu profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych, który zakłada następujące kierunki działania:

1. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii
2. udzielanie rodzinom z problemem alkoholowym pomocy psychospołecznej i materialnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących

- w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych
3. wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych działających na rzecz środowiska lub służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych
  4. przestrzegania realizacji ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz narkomanii
  5. działalność gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Ustawa o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego

Ustawa o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego z dnia 24.01.1991 r. (Dz.U.2018.276 z późn. zm.) w szczególności mówi o ochronie zdrowia, pomocy socjalnej i innych uprawnieniach przysługujących tym osobom.

Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych

Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27.08.2004 r. (Dz.U.2019.1373 z późn. zm.). Na podstawie tej ustawy gmina może opłacać składki na ubezpieczenie zdrowotne klientom innym niż ubezpieczeni spełniającym kryteria dochodowe zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.

Ustawa o dodatkach mieszkaniowych

Ustawa z dnia 21.06.2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U.2019.2133) reguluje zasady i tryb przyznawania, ustalania wysokości i wypłacania dodatków mieszkaniowych oraz właściwość organów w tych sprawach. Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę dla osób, które nie są w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem lokalu mieszkalnego.

Uprawnionymi do otrzymania dodatku mieszkaniowego są:

- najemcy oraz podnajemcy lokali mieszkalnych
- osoby mieszkające w lokalach mieszkalnych, do których przysługuje im spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego
- osoby zajmujące lokale mieszkalne w budynkach stanowiących ich własność i właściciele samodzielnych lokali mieszkalnych
- inne osoby mające tytuł prawny do zajmowanego lokalu i ponoszące wydatki związane z jego zajmowaniem

- osoby zajmujące lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekujące na przysługujący im lokal mieszkalny lub socjalny.

Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci

Ustawa z dnia 11.02.2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U.2018.2134 z późn. zm.), realizuje Program „Rodzina 500+” który, jest finansowym fundamentem wsparcia rodzin. Program wszedł w życie 1 kwietnia 2016 roku i przyczynił się do znacznej poprawy sytuacji materialnej rodzin, wzmocnił je i nadał znaczenie. Program Rodzina 500+ realizuje trzy podstawowe cele: wpływa na wzrost liczby urodzeń, ogranicza ubóstwo w szczególności wśród dzieci oraz stanowi inwestycję w rodzinę.

Zgodnie ze zmianami wprowadzonymi w Programie „Rodzina 500+”, od 1 lipca 2019 roku świadczenie wychowawcze przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18. roku życia, bez względu na dochód osiągniany przez rodzinę.

Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”

Ustawa z dnia 04.11.2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U.2019.473) umożliwiła od 1 stycznia 2017 r. uzyskanie m.in. jednorazowego świadczenia, z tytułu urodzenia żywego dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu. Jednorazowe świadczenie przysługuje bez względu na osiągnięte dochody matce, ojcu a także opiekunowi prawnemu, opiekunowi faktycznemu dziecka. Wniosek o wypłatę jednorazowego świadczenia należy złożyć w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka.

Ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów

Ustawa z dnia 04.04.2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz.U.2017.2092) określa warunki nabywania oraz zasady ustalania i wypłacania zasiłków dla opiekunów osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 r. w związku z wygaśnięciem z mocy prawa decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego.

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu m.in. ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej.

2. Korelacja Strategii z innymi strategicznymi dokumentami w zakresie polityki społecznej w Polsce i Unii Europejskiej

Strategia ta wpisuje się w aktualne strategie i programy przyjęte przez Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej, województwo podkarpackie, samorząd powiatu kolbuszowskiego oraz samorząd gminy.

Strategia Polityki Społecznej

Na szczeblu krajowym fundamentalnym dokumentem jest Strategia Polityki Społecznej. Nadrzędnym celem powyższej strategii jest zbudowanie zintegrowanego systemu państwa polskiego prowadzącego do ułatwienia obywatelom równego dostępu do praw społecznych, poprawy warunków funkcjonowania rodzin oraz wsparcia osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym przy jednoczesnym zapewnieniu współuczestnictwa obywateli.

Strategia Lizbońska

Na arenie międzynarodowej decydujące znaczenie ma Strategia Lizbońska. Głównym celem dokumentu, przyjętym przez wszystkie kraje członkowskie Unii Europejskiej jest stworzenie najbardziej dynamicznej i konkurencyjnej gospodarki na świecie zdolnej do systematycznego wzrostu gospodarczego, spójności społecznej zapewniającej jak największą liczbę miejsc pracy. W ramach założonych celów Strategia Lizbońska zakłada następujące działania w obszarze integracji społecznej:

- stworzenie sprzyjających warunków umożliwiających powstanie i rozwój firm innowacyjnych oraz stymulowanie przedsiębiorczości
- rozwój aktywnej polityki zatrudnienia
- inwestowanie w zasoby ludzkie
- zabezpieczenie społeczne (zapewnienie równowagi i trwałości systemów zabezpieczenia społecznego).

Narodowa Strategia Spójności

Narodowa Strategia Spójności to dokument strategiczny określający najważniejsze cele oraz system wdrażania funduszy unijnych; EFRR, EFS oraz FS. Kluczowym zadaniem Narodowej Strategii Spójności jest tworzenie sprzyjających warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki bazującej na wiedzy i przedsiębiorczości gwarantującej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnięty będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, do których należą m. in.:

1. poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej
2. budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski
3. wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do: dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy, rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy, modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia, wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego

Na poziomie województwa podstawowym dokumentem jest Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego. Ma na celu przyspieszenie rozwoju i strukturalnego dostosowania Podkarpacia oraz poprawę życia jego mieszkańców. Misją województwa w zakresie rozwiązywania problemów społecznych jest wspomaganie rozwoju społeczno-gospodarczego. Województwo Podkarpackie stało się częścią jednolitego rynku pracy i konsumpcji może więc skorzystać z wolnego przepływu kapitału i usług oraz korzystać ze strukturalnych funduszy europejskich. Dokument strategii jest odpowiedzią na zidentyfikowane słabości i zagrożenia województwa, określa cele wspólne z unijną polityką spójności gospodarki społecznej i przestrzennej.

Strategia Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego

Na poziomie powiatowym głównym dokumentem wyznaczającym kierunki rozwoju w tym polityki społecznej jest Strategia Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2014-2020 r. Zapisano w niej, że jednym z kluczowych priorytetów dla powiatu kolbuszowskiego jest pomoc społeczna. Strategia kładzie szczególny nacisk na rozwój w obszarze polityki społecznej ukierunkowanej na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób znajdujących się w sytuacjach generujących ubóstwo.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

Kolejnym dokumentem istotnym dla rozwoju wpisanym w politykę społeczną powiatu kolbuszowskiego jest Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2018 - 2024. Strategicznym celem powiatu w zakresie pomocy społecznej jest powiatowy program działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.

Działania gminy i powiatu uzupełniają się na poziomie regionalnym jednakże ciężar pomocy osobom uprawnionym do świadczeń z pomocy społecznej zostaje zdecydowanie przeniesiony na samorząd gminy. Za zadania wobec dzieci i rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki rodziców biologicznych, a także opieki i wychowania w rodzinach zastępczych i w placówkach opiekuńczo – wychowawczych odpowiada samorząd powiatu.

Skuteczność wykonywania zadań z zakresu pomocy społecznej w dużym stopniu zależy od współpracy pomiędzy różnymi instytucjami z terenu powiatu i gminy Kolbuszowa, do których należą:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Komenda Powiatowa Policji
- Zespół Opieki Zdrowotnej
- Powiatowy Urząd Pracy
- Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna
- Caritas
- Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Miejsko – Gminny w Kolbuszowej
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego „NIL”
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- Warsztaty Terapii Zajęciowej
- Spółdzielnie socjalne: „Smak” oraz „Akademia Smaku”
- szkoły i inne placówki oświatowe
- Centrum Psychiatrii „Anima”

- Straż Miejska
- Sąd
- Kuratorzy Sądowi
- Gminna Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Kościół Katolicki
- Inne organizacje pozarządowe:
  - 1) Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Kolbuszowej
  - 2) Powiatowy Związek Ochotniczych Straży Pożarnych
  - 3) OSP w Bukowcu
  - 4) OSP w Zarębkach
  - 5) OSP w Przedborzu
  - 6) OSP w Kłapówce
  - 7) OSP w Kolbuszowej Dolnej
  - 8) Stowarzyszenie Lolek w Kupnie
  - 9) OSP przy Fabryce Mebli w Kolbuszowej
  - 10) OSP w Nowej Wsi
  - 11) OSP w Kolbuszowej Górnej
  - 12) OSP w Hucie Przedborskiej
  - 13) OSP w Kupnie
  - 14) OSP w Świerczowie
  - 15) OSP w Widelce
  - 16) OSP w Kolbuszowej
  - 17) OSP w Weryni
  - 18) OSP w Domatkowie
  - 19) Regionalne Towarzystwo Kultury im. J.M. Goslara w Kolbuszowej
  - 20) Klub Motorowy Ratownictwa Drogowego Nil w Kolbuszowej
  - 21) Fundacja Warto Wierzyć w Kolbuszowej
  - 22) Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Kolbuszowej

- 23) Społeczny Komitet Rozwoju Wsi Widełka w Widełce
- 24) Stowarzyszenie Rozwoju Kultury Sportu i Turystyki w Powiecie Kolbuszowskim
JASKÓŁKA
- 25) Towarzystwo Społeczno-Oświatowe w Kolbuszowej
- 26) Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego Klejnot Nilu
w Kolbuszowej
- 27) Stowarzyszenie Poszkodowanych przez Urząd i Urzędników w Widełce
- 28) Regionalna Fundacja Rozwoju Serce
- 29) Stowarzyszenie Inicjatywa 2010
- 30) Stowarzyszenie Kolbuszowski Klub Sportów Motorowych i Ratownictwa
Drogowego Kolbuszowa 4x4 w Kolbuszowej
- 31) Stowarzyszenie Nasza Inicjatywa
- 32) Katolickie Stowarzyszenie Civitas Christiana Oddział w Kolbuszowej
- 33) Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych KUŹNIA
- 34) Stowarzyszenie Ludzi Aktywnych pn. Tradycja i Przyszłość w Kolbuszowej
- 35) Stowarzyszenie Lasowanie
- 36) Stowarzyszenie na Rzecz Rewitalizacji i Promocji Kolbuszowej
- 37) Stowarzyszenie Nowa Wieś w Kolbuszowej
- 38) Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Wsi Werynia w Weryni
- 39) Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Wsi Przedbórz w Przedborzu
- 40) Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społecznego Colbusovia
- 41) Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym ISKIERKA
w Kolbuszowej Dolnej
- 42) Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Dzieci i Młodzieży Optimum
w Kolbuszowej
- 43) Kolbuszowskie Koło Kobiet
- 44) Inkubator Rozwoju Inicjatyw Społecznych IRIS
- 45) Kolbuszowski Klub Turystyczny SALAMANDRA w Kolbuszowej

46) Inkubator Inicjatyw PASSA

47) Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Świerczów

Gmina nawiązuje partnerstwo z powiatem w zakresie:

1. specjalistycznego poradnictwa ukierunkowanego na pomoc rodzinie znajdującej się w sytuacji kryzysowej
2. wsparcia ofiar przemocy domowej poprzez udzielanie schronienia ofiarom przemocy oraz prowadzenie terapii dla sprawców przemocy
3. aktywizowania i szkolenia osób bezrobotnych
4. szkolenia i doskonalenia zawodowego kadry pomocy społecznej
5. pomocy osobom przewlekle chorym oraz osobom niepełnosprawnym.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kolbuszowa na lata 2014-2020

Na poziomie gminy Kolbuszowa kluczowym dokumentem ustanawiającym ogólne wytyczne i zasady rozwoju jednostek samorządu terytorialnego jest Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kolbuszowa. Określa ona politykę społeczno-gospodarczą, wskazuje oczekiwane rezultaty w określonym czasie.

Działania władz samorządu obejmują następujące priorytety strategiczne:

1. Tworzenie sprzyjających warunków do napływu inwestorów wewnętrznych i zewnętrznych oraz wynikające stąd poszerzenie rynku pracy dla mieszkańców gminy.
2. Zapewnienie czystości ekologicznej gminy poprzez zabezpieczenie właściwego sposobu odbioru i zagospodarowania odpadów stałych i ciekłych oraz rozwój infrastruktury komunalnej.
3. Tworzenie dogodnych warunków przepływu osób i komunikacji mieszkańców gminy z otoczeniem.
4. Tworzenie sprzyjających warunków rozwoju intelektualnego i fizycznego mieszkańców.
5. Zapewnienie mieszkańcom dostępności do dobrej jakości usług zdrowotnych oraz właściwej pomocy społecznej.

Gminny Program Wspierania Rodziny Gminy Kolbuszowa na lata 2018-2020

Opracowany gminny program wspierania rodziny określa ramy skutecznej, możliwej do uzyskania pomocy dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci. Jest to możliwe do osiągnięcia przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie Miasta i Gminy Kolbuszowa na lata 2017 – 2022

Celem strategicznym programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz zwiększanie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy. Program określa szczegółowe zadania do realizowania, ukierunkowane na: rozwój systemu przeciwdziałania przemocy oraz współpracy międzyinstytucjonalnej, zapewnienie dostępności pomocy rodzinom i osobom z problemem przemocy domowej, kształtowanie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie.

Program Wsparcia Rodzin Wielodzietnych

Niniejszy program ma na celu:

- 1) zwiększenie rodzinom wielodzietnym dostępność do dóbr kultury, sportu i rekreacji, edukacji i opieki przedszkolnej w instytucjach zarządzanych przez jednostki budżetowe i samorządowe instytucje kultury, sportu i rekreacji gminy Kolbuszowa oraz jednostki nie powiązane strukturalnie i kapitałowo z samorządem gminy Kolbuszowa inne od partnerów rządowego programu dla rodzin wielodzietnych
- 2) umacnianie rodziny oraz wspieranie realizacji funkcji rodziny wielodzietnej
- 3) wsparcie w procesie wychowawczym dzieci i młodzieży w rodzinach szczególnie tego potrzebujących
- 4) wzmocnienie kondycji rodzin wielodzietnych poprzez rozszerzanie katalogu usług oraz podejmowanie innych działań mających na celu wspieranie dużych rodzin.

Program osłonowy w zakresie dożywiania „Pomoc gminy w zakresie dożywiania na lata 2019-2023”

Program ma na celu ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji w gminie Kolbuszowa.

W ramach programu przewidziano udzielenie pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego (w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności) oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

Pomoc taka trafia do dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych – spełniających warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie o pomocy społecznej oraz kryterium dochodowe, tj. 150 % kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej.

Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym zjedzenia gorącego posiłku. Ze środków w ramach Programu dofinansowane są również posiłki wydawane i dowożone osobom dorosłym, które nie są w stanie samego sobie przygotować.

3. Charakterystyka gminy Kolbuszowa

3.1. Podział administracyjny miasta i gminy Kolbuszowa

Miasto i gmina Kolbuszowa położona jest w południowo – wschodniej Polsce. Według podziału fizyczno - geograficznego J. Kondrackiego (1990) teren gminy położony jest w obrębie prowincji Karpat i Podkarpacia, od prowincji północnego Podkarpacia, makroregionie Kotliny Sandomierskiej i mezoregionie Płaskowyżu kolbuszowskiego. W układzie administracyjnym od stycznia 1999 r. gmina znajduje się w północnej części województwa podkarpackiego i jest siedzibą powiatu kolbuszowskiego w skład, którego wchodzi również gminy: Cmolas, Niwiska, Majdan Królewski, Dzikowiec, Raniżów.

Pod względem wielkości obszaru i liczby ludności gmina Kolbuszowa zajmuje pierwsze miejsce w powiecie. Miasto i gmina Kolbuszowa w granicach administracyjnych obejmuje teren o powierzchni łącznej 17042 ha, w tym teren miasta zajmuje powierzchnię 749 ha.

W skład gminy wchodzi czternaście wsi (sołectw) tj. Kolbuszowa Górna, Kolbuszowa Dolna, Werynia, Widelka, Kłapówka, Kupno, Poręby Kupieńskie, Bukowiec, Przedbórz, Huta Przedborska, Domatków, Świerczów, Nowa Wieś, Zarębki oraz miasto Kolbuszowa.

Mapa 1. Miasto i gmina Kolbuszowa

Źródło: Urząd Miejski Kolbuszowa

Tabela 1. Podział administracyjny miasta i gminy Kolbuszowa na koniec 2018 r.

Miasto i wieś	Powierzchnia (ha)	Liczba ludności
Miasto Kolbuszowa	749	8 996
Bukowiec	297	388
Domatków	944	1 043
Huta Przedborska	497	289
Kłapówka	410	214
Kolbuszowa Dolna	927	2 194
Kolbuszowa Górna	1 843	2 854
Kupno	1 254	1 540
Nowa Wieś	1 050	795
Poręby Kupieńskie	1 512	275
Przedbórz	1 451	883
Świerczów	730	601
Werynia	1 949	1 527
Widełka	2 725	2 298
Zarębki	704	890
Razem	17 042	24 787

Źródło: Urząd Miejski Kolbuszowa 2018 r.

3.2. Charakterystyka demograficzna gminy Kolbuszowa

Miasto i gmina Kolbuszowa liczy 24 787 mieszkańców.

Tabela 2. Struktura demograficzna mieszkańców miasta i gminy Kolbuszowa

Miejscowość	Liczba mieszkańców			Liczba urodzeń			Liczba zgonów			Przyrost
	Kobiety	Mężczyźni	Razem	Kobiety	Mężczyźni	Razem	Kobiety	Mężczyźni	Razem	
BUKOWIEC	195	193	388	2	3	5	1	2	3	2
DOMATKÓW	539	504	1 043	5	6	11	5	4	9	2
HUTA PRZEDBORSKA	147	142	289	1	2	3	2	3	5	-2
KŁAPÓWKA	103	111	214	2	0	2	1	1	2	0
KOLBUSZOWA	4 691	4 305	8 996	30	49	79	29	23	52	27
KOLBUSZOWA DOLNA	1 147	1 047	2 194	8	11	19	11	15	26	-15
KOLBUSZOWA GÓRNA	1 471	1 383	2 854	16	21	37	8	13	21	16
KUPNO	798	742	1 540	7	6	13	5	2	7	6
NOWA WIEŚ	396	399	795	3	0	3	3	5	8	-5
PORĘBY KUPIEŃSKIE	142	133	275	0	3	3	0	1	1	2
PRZEDBÓRZ	459	424	883	6	4	10	7	2	9	1
ŚWIERCZÓW	304	297	601	3	5	8	1	2	3	5
WERYNIA	768	759	1 527	6	9	15	7	5	12	3
WIDELKA	1 156	1 142	2 298	5	16	21	14	10	24	-3
ZARĘBKI	434	456	890	6	8	14	0	3	3	11
SUMA	12 750	12 037	24 787	100	143	243	94	91	185	58

Źródło: Dział ewidencji ludności- UM Kolbuszowa za 2018 r.

Migracja osób zamieszkałych na terenie gminy Kolbuszowa :

- wymeldowania osób z terenu gminy Kolbuszowa 246
- zameldowania osób z poza terenu gminy Kolbuszowa 143
- przemeldowania osób w obrębie gminy Kolbuszowa 292

Saldo migracji 103 (ujemny)

3.3. Oświata

Sieć szkolno-przedszkolna w gminie Kolbuszowa obejmuje 17 placówek publicznych (11 szkół i 6 przedszkoli). Gmina realizuje zadania oświatowe wynikające z ustawy o systemie oświaty i rozporządzeń wykonawczych poprzez zabezpieczenie działalności szkół i przedszkoli. Budynki i infrastruktura sportowo - rekreacyjna placówek oświatowych spełnia wymogi bezpieczeństwa oraz higieny nauki i pracy. Wszystkie szkoły posiadają pracownie komputerowe i dostęp do internetu, są dobrze wyposażone w pomoce dydaktyczne oraz sprzęt sportowy niezbędny do prowadzenia zajęć edukacyjnych.

Placówki publiczne (szkoły i przedszkola) za rok 2018:

• Liczba uczniów	2 677
• Liczba nauczycieli (etaty)	289
• Subwencja i dotacja	18 775 844 zł
• Wydatki na oświatę:	31 935 583 zł
- majątkowe	232 774 zł
- rzeczowe	4 541 862 zł
- osobowe	27 160 947 zł
• Subwencja i dotacja na 1 ucznia	7 014 zł
• Wydatki na 1 ucznia	11 930 zł

3.4. Kultura

Miejski Dom Kultury w Kolbuszowej

Miejski Dom Kultury w Kolbuszowej (MDK) wraz z filiami i świetlicami prowadzi działalność kulturalną, jest organizatorem zajęć plastycznych, tanecznych, muzycznych dla dzieci i młodzieży szkolnej. W zajęciach uczestniczy łącznie około 200 dzieci oraz dorosłych. W MDK odbywają się próby: zespołu Mażorettek, zespołu Big Band, Zespołu Ludowego Górniacy, Chóru Gospel, Kapeli Ludowej J. Wrony, Kapeli Lasowiackie Hulaki, Zespołu Ziemia Podkarpacka.

Miejski Dom Kultury prowadzi również zajęcia świetlicowe w filii w Kolbuszowej Górnej, Domatkowie, Kłapówce i Świerczowie. Organizowane są również plenerowe przedsięwzięcia.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Kolbuszowej

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Kolbuszowej jest instytucją kultury, obejmującą swoim oddziaływaniem gminę Kolbuszowa oraz sprawującą nadzór merytoryczny nad siecią bibliotek publicznych powiatu kolbuszowskiego harmonijnie łączącą tradycję i nowoczesność. Księgozbiór liczy ponad 140 000 woluminów. Rokrocznie prenumerowanych jest ponad 50 tytułów prasy bieżącej. Szczególny nacisk kładzie się na zbiory regionalne, dokumentujące przeszłość i teraźniejszość regionu. Z bogatych zbiorów biblioteki korzysta corocznie ponad 5 000 czytelników, którzy wypożyczają ponad 100 000 dokumentów bibliotecznych. Bibliotekę rocznie odwiedza ponad 26 000 użytkowników. W ciągu ostatnich trzech lat odnotowano również ponad 60 000 „wejść” na stronę internetową biblioteki. Czytelnicy i bibliotekarze mają w lokalach bibliotecznych do dyspozycji 71 komputerów. Biblioteka prowadzi szeroką działalność kulturalno-oświatową z naciskiem na promocję czytelnictwa.

W 2018 roku na zakup księgozbioru wydatkowano kwotę 90 000 zł. Biblioteka uruchomiła także mobilny księgozbiór w Domu Senior + w Hucie Przedborskiej oraz oddano do użytku oddział Edukacji Kulturalnej i Regionalnej w Kolbuszowej (budynek byłej synagogi).

Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej

Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej jest samorządową instytucją kultury o charakterze naukowo-badawczym i oświatowym. Muzeum jest instytucją kultury Województwa Podkarpackiego. Zadaniem muzeum jest gromadzenie oraz opracowywanie zbiorów w zakresie etnografii, historii, sztuk plastycznych i ludowego rzemiosła artystycznego z określonego statutu terenu etnograficznego Lasowiaków i Rzeszowiaków.

Do pozostałych zadań należy:

- prowadzenie dokumentacji dotyczącej życia społecznego mieszkańców wsi i małych miasteczek grup etnograficznych Lasowiaków i Rzeszowiaków
- przechowywanie, zabezpieczanie i konserwacja muzealiów
- organizacja oraz utrzymanie wystawy stałej budownictwa architektury drewnianej w Parku Etnograficznym w Kolbuszowej
- organizacja wystaw stałych oraz czasowych
- udostępnianie zbiorów dla celów naukowych oraz edukacyjnych

- prowadzenie działalności edukacyjnej realizowanej poprzez lekcje muzealne, prezentacje, odczyty prowadzone w Parku Etnograficznym i w szkołach oraz organizację konkursów dotyczących zwyczajów i obrzędów ludowych
- prowadzenie działalności promocyjnej i popularyzatorskiej, realizowanej m.in. poprzez organizację imprez folklorystycznych
- prowadzenie działalności wydawniczej
- opracowywanie opinii i ocen oraz udzielanie informacji w zakresie swojej działalności
- współpraca z innymi instytucjami o podobnych zadaniach.

Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Kolbuszowej

Szkoła mieści się w budynku byłego internatu Zespołu Szkół Technicznych. Obecnie szkoła posiada 21 sal lekcyjnych (niezależne sale perkusji) i salę koncertową z zapleczem – 17 sal na zajęcia indywidualne i 4 sale teoretyczne (2 sale do kształcenia słuchu, sala do rytmiki i do audycji muzycznych). Ponadto posiada jeszcze pomieszczenia administracyjne.

W szkole działają zespoły - chóry: „Accordare” i „Con Agilita”, Orkiestra Dęta, Zespół Muzyki Dawnej oraz klasy rytmiki. Praktycznie wszyscy uczniowie zaangażowani są w pracę zespołową. Stwarza to duże możliwości do aktywnej i efektywnej współpracy ze środowiskiem lokalnym przejawiającej się w postaci licznych koncertów adresowanych do społeczności lokalnej, oprawy uroczystości państwowych i lokalnych na potrzeby powiatu i gminy, uroczystości patriotycznych i religijnych we współpracy z parafiami i organizacjami społecznymi, we współpracy ze szkołami podstawowymi i ponadpodstawowymi.

Szkoła od kilku lat jest organizatorem trzech festiwali o zasięgu regionalnym skierowanych do uczniów szkół muzycznych I stopnia:

- Regionalny Festiwal Młodych Flecistów
- Regionalny Festiwal Młodych Gitarzystów
- Festiwal Instrumentów Dętych Blaszanych.

Przez trzy edycje była organizatorem Prezentacji Chórów Szkół Muzycznych I i II stopnia Regionu Rzeszowskiego.

3.5. Sport i rekreacja

W ramach realizacji zadań własnych gminy w szczególności obejmujących działalność w obszarach m.in.: wypoczynku dzieci i młodzieży, wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, ekologii i turystyki, pomocy społecznej w 2018 r., gmina Kolbuszowa zawarła 46 umów z organizacjami pozarządowymi i przekazała dotacje w łącznej wysokości 1 305 283 zł.

Ponadto działalność sportowo - rekreacyjna realizowana jest w obiekcie Krytej Pływalni „Fregata” w Kolbuszowej. W roku 2018 na Pływalni odnotowano 94 098 wejść osób indywidualnych oraz grupowych. Dochody Pływalni za 2018 r. - 891 013 zł, wydatki - 2 199 843 zł.

Działania z zakresu sportu i rekreacji realizuje również Fundacja na Rzecz Kultury Fizycznej i Sportu w Kolbuszowej, która zarządza bazą sportową:

- 3 pełnowymiarowe boiska trawiaste do piłki nożnej
- bieżnia lekkoatletyczna
- boisko siatkówki plażowej
- szatnie sportowe z natryskami
- sauna i solanka.

Ponadto Fundacja jest organizatorem festynów sportowo – rekreacyjnych, udostępniając obiekty:

- zadaszona podłoga taneczna z grillem
- tereny do biegania - jogging
- plac zabaw dla dzieci
- plac grillowy.

O funkcjonalności i zaletach obiektów prowadzonych przez Fundację świadczy fakt organizacji imprez szczebla krajowego i makroregionalnego (rundy Pucharu Polski Nordic-Walking, Młodzieżowe Mistrzostwa Makroregionu i Województwa w biegach przełajowych, mecze eliminacyjne piłki nożnej makroregionu drużyn młodzieżowych). Ponadto fundacja dysponuje bazą noclegową i gastronomiczną.

3.6. Środowisko

W 2018 r. w gminie Kolbuszowa zebrano i zagospodarowano odpady komunalne w łącznej ilości 3 825 ton (w tym Punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych 249 ton).

Liczba mieszkańców objętych systemem odbioru odpadów (wg deklaracji) - 18 618.

Ilość odpadów na 1 mieszkańca (wg deklaracji) - 0,205 tony.

Łączne koszty funkcjonowania Systemu Gospodarki Odpadami Komunalnymi wyniosły 2 202 405 zł, w przeliczeniu na 1 mieszkańca 118 zł.

Koszt odbioru i zagospodarowania 1 tony odpadów wynosił 576 zł.

Program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla osób fizycznych - ilość wykonanych instalacji w 2018 r. – 7 sztuk.

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Kolbuszowa - ilość zebranych materiałów – 170 ton z 78 gospodarstw.

Działania na rzecz edukacji ekologicznej 2018 r.:

- Kampania edukacyjna „Rodzice i dzieci, Powietrze bez śmieci”
- SKARBY PRZYRODY PUSZCZY SANDOMIERSKIEJ - multimedialne formy edukacji ekologicznej
- Program szkoleniowy z zakresu ochrony środowiska pt. „EKO-LOGIKA” z cyklu „ZIELONA POLSKA”
- Akcja „Sprzątanie świata”
- Promocja Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Kolbuszowej.

3.7. Infrastruktura pomocy społecznej

W obszarze pomocy społecznej na terenie gminy Kolbuszowa działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) oraz Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (M-GOPS). PCPR zajmuje się przede wszystkim: organizowaniem opieki w rodzinach zastępczych, zapewnieniem opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, prowadzeniem i rozwojem infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym, umieszczaniem w nich skierowanych osób, prowadzeniem ośrodka interwencji kryzysowej. Prowadzi również m.in. dofinansowanie:

- uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych
- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

przyznawane osobom niepełnosprawnym

- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.

M-GOPS realizuje zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, w tym m.in. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną, organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki. Do zadań własnych gminy realizowanych przez Ośrodek należy w szczególności: przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych, okresowych i celowych, organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, dożywianie dzieci, sprawienie pogrzebu, kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w tym domu, kierowanie do Środowiskowego Domu Samopomocy, Senior+, Centrum Integracji Społecznej, jak również, opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne, świadczenie pracy socjalnej.

Od stycznia 2018 r. funkcjonuje Dzienny Dom Senior+ w Hucie Przedborskiej. Głównym celem działalności placówki jest zapobieganie marginalizacji oraz wykluczeniu z życia społecznego seniorów z terenu gminy Kolbuszowa, poprzez zapewnienie im różnych form aktywizacji i samorealizacji, zarówno w sferze kultury, rozrywki, zdrowia jak i aktywnego spędzania czasu wolnego i rozwijania własnych zainteresowań.

W zajęciach Dziennego Domu Senior+ biorą udział zarówno kobiety jak i mężczyźni, nieaktywni zawodowo, w wieku co najmniej 60 lat. Dzienny Dom Senior+ w Hucie Przedborskiej powstał w budynku byłej szkoły podstawowej dla 25 osób. Jest to miejsce wspólnych spotkań i przede wszystkim aktywizacji Seniorów. Do dyspozycji uczestników jest kilka odpowiednio wyposażonych sal m.in. pomieszczenie ogólnodostępne pełniące funkcję sali spotkań i jadalni; pomieszczenie klubowe wyposażone m.in. w telewizor, komputer, bibliotekę, pomieszczenie do odpoczynku z miejscami leżącymi oraz sala, w której prowadzona jest rehabilitacja i zajęcia ruchowe. Placówka zapewnia osobom starszym pomoc w czynnościach dnia codziennego oraz m.in. usługi socjalne (w tym m.in. posiłek), zajęcia edukacyjne (trening umysłu), kulturalno-oświatowe (np. wycieczki rekreacyjne, koncerty), aktywizujące społecznie (np. organizacja Dni Seniora, współpraca ze szkołami i przedszkolami), terapię zajęciową (np. warsztaty rękodzielnicze, plastyczne, muzykoterapia itp.), zajęcia ruchowe i rehabilitacja.

Seniorzy z terenu Kolbuszowej korzystają również z „Domu św. Brata Alberta” prowadzonego przez Parafię Rzymsko – Katolicką pw. Św. Brata Alberta w Kolbuszowej

w ramach projektu realizowanego we współpracy z Podkarpacką Fundacją Rozwoju Regionalnego. Dom oferuje, usługi opiekuńcze, specjalistyczne i sąsiedzkie, fizjoterapię i rehabilitację, a także usługi 24 - godzinnej teleopieki. Projekt skierowany jest do osób po 60 roku życia, niesamodzielnych, zamieszkałych na terenie gminy Kolbuszowa.

W zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym w roku 1998 powstał i dobrze funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy w Kolbuszowej dostępny dla 49 osób z zaburzeniami psychicznymi.

Od 2004 r. funkcjonują Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ) Caritas w Kolbuszowej utworzone dla osób posiadających orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do uczestnictwa w WTZ. Warsztaty są dostępne dla 40 osób.

W gminie funkcjonuje Katolicka Placówka Wychowawcza „Nasz Dom” w Widełce, prowadzona przez Zgromadzenie Sióstr Św. Michała Archanioła, zapewniająca 12 dziewczętom w wieku od 3 do 18 lat całodobowy pobyt.

Na terenie powiatu istnieje jeden Dom Pomocy Społecznej w Cmolasie. Dom posiada 73 miejsca i jest przeznaczony dla osób w podeszłym wieku, zarówno kobiet jak i mężczyzn, którzy ze względu na stan zdrowia wymagają stałej opieki lekarskiej i pielęgniarstwa, a ponadto za potrzebę umieszczenia przemawiają również warunki rodzinne, mieszkaniowe i bytowe.

Dom jest jednostką zapewniającą mieszkańcom całodobową opiekę oraz zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych, opiekuńczych, społecznych i religijnych w formach i zakresie wynikających z indywidualnych potrzeb na poziomie obowiązującego standardu.

Na terenie gminy Kolbuszowa działa Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza w Kolbuszowej, która jest placówką wsparcia dziennego prowadzoną przez Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Miejsko – Gminny Stowarzyszenie Charytatywne w Kolbuszowej. Placówka zapewnia bezpłatną opiekę i pomoc dydaktyczno-wychowawczą od poniedziałku do piątku w godzinach od 12 do 18, podczas roku szkolnego oraz wakacji letnich i ferii zimowych. Do Świetlicy przyjmowane są dzieci i młodzież w wieku od 7 do 15 lat, znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej. Zajęcia w placówce prowadzone są przez wykwalifikowaną kadrę pedagogiczną.

Placówka zapewnia m.in.:

- pomoc w odrabianiu zadań domowych
- rozwijanie zainteresowań wychowanków poprzez udział w zajęciach dodatkowych m.in. plastycznych, sportowych muzycznych, kulinarnych

- udział w różnego typu wydarzeniach kulturalnych, wycieczkach, wyjazdach do kina, spotkaniach z ciekawymi osobami
- pomoc materialną w postaci paczek okolicznościowych oraz doposażenia w artykuły szkolne i podręczniki
- obiady oraz podwieczorki dla wszystkich wychowanków.

Gmina Kolbuszowa od 2004 r. może kierować osoby w kryzysie do Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Niwiskach prowadzonego przez PCPR w Kolbuszowej. Jest to w pełni wyposażone mieszkanie utworzone m.in. dla ofiar przemocy domowej lub nagłych zdarzeń losowych. Ośrodek zapewnia schronienie, pomoc psychologiczną, poradnictwo prawne i pracę socjalną.

Od 2005 r. w Starostwie Powiatowym w Kolbuszowej działa wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych z konserwacją i serwisem. Ponadto funkcjonuje również wypożyczalnia w Cmolasie, która jest prowadzona przez Caritas Diecezji Rzeszowskiej. Asortyment, którym dysponują wypożyczalnie jest bardzo szeroki tak, aby móc zaspokoić potrzeby osób z różnymi schorzeniami, dysfunkcjami czy niepełnosprawnościami. Są to m. in. łóżka elektryczne, materace przeciwoleżynowe, wózki inwalidzkie, kule, laski, chodziki, podnośniki, pionizatory, koncentratory tlenu, inhalatory, lampy, ciśnieniomierze, ortezy oraz sprzęt do rehabilitacji ruchowej m. in. piłki, rowerki, steppery, wioślarze i inne.

Na terenie miasta Kolbuszowa działa kilka organizacji pozarządowych, w tym:

- Polski Komitet Pomocy Społecznej prowadzący działalność z zakresu: pomocy społecznej, ochrony zdrowia i pomocy osobom niepełnosprawnym, prowadzi również świetlicę profilaktyczną – wychowawczą dla dzieci
- Parafialny Zespół „Caritas” przy Parafii Wszystkich Świętych w Kolbuszowej z obszarami działania: pomoc społeczna, przeciwdziałanie bezrobociu, oświata i wychowanie
- Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Kolbuszowej działające w obszarze: pomocy społecznej, ochrony zdrowia i pomocy osobom niepełnosprawnym
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego „Nil” z obszarami działania: pomoc społeczna, aktywizacja zawodowa, przeciwdziałanie bezrobociu i integracja ze społecznościami lokalnymi
- Regionalna Fundacja Rozwoju „Serce”
- Spółdzielnia Socjalna „Smak” oraz „Akademia Smaku”.

Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Kolbuszowej to specjalistyczna placówka oświatowa, obejmująca swoim działaniem rejon Powiatu Kolbuszowskiego. Zapewnia pomoc i opiekę dzieciom, młodzieży, rodzicom oraz nauczycielom. Wszystkie działania podejmowane są zgodnie ze współczesną wiedzą, poszanowaniem godności osobistej, a także odpowiednią dyskrecją prywatnością. Corocznie diagnozowanych jest około 1 800 osób z zakresu psychologii, pedagogiki, logopedii oraz doradztwa zawodowego.

W zakresie świadczeń rodzinnych i pomocy społecznej w 2018 r. Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udzielił m. in. następującego wsparcia:

- zasiłki rodzinne wypłacono w kwocie 2 509 287 zł (pomocą objęto 2 580 dzieci)
- dodatki do zasiłku rodzinnego w kwocie 1 172 769 zł
- zasiłki pielęgnacyjne wypłacono w kwocie 1 360 218 zł (800 osób objętych pomocą)
- świadczenie pielęgnacyjne wypłacono w kwocie 3 114 920 zł (203 osoby objęte pomocą)
- świadczenia z tytułu Programu Rodzina 500+ wypłacono w kwocie 15 595 892 zł dla 2 950 dzieci w 1 849 rodzinach
- świadczenie „Dobry Start 300+” wypłacono w kwocie 814 800 zł dla 2 716 uprawnionych dzieci
- świadczenia rodzicielskie wypłacono w kwocie 508 369 zł dla 82 osób
- zasiłki stałe, celowe i okresowe wypłacono w kwocie 1 200 235 zł
- program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” - łącznie wydano 400 158,95 zł na: dożywianie dzieci w szkołach i przedszkolach, posiłki dla dorosłych z dowozem, świadczenia na zakup posiłków lub żywności
- w formie uczestnictwa w zajęciach Dziennego Domu Seniora w Hucie Przedborskiej dla 33 seniorów w kwocie 344 128 zł
- zrealizował 4 projekty socjalne, w których łącznie uczestniczyło 91 osób.

4. Ogólna charakterystyka klientów pomocy społecznej

4.1. Instytucje świadczące pomoc społeczną na terenie gminy

Instytucją realizującą świadczenia pomocy społecznej na terenie gminy Kolbuszowa jest Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej, który realizuje statutowe zadania wynikające z ustaw dotyczących pomocy społecznej, przepisów wykonawczych wydanych na ich podstawie oraz Uchwał Rady Miejskiej w Kolbuszowej. Ośrodek Pomocy Społecznej swoim działaniem obejmuje wszystkie miejscowości wchodzące w skład gminy. W Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudniona jest profesjonalna kadra, realizująca cele i zadania wynikające z ustaw.

Zasadniczym celem działania pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna w miarę możliwości doprowadza do życiowego usamodzielnienia się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Do zadań ośrodka pomocy społecznej między innymi należy przyznawanie i wypłacanie zasiłków pieniężnych, udzielanie pomocy rzeczowej, schronienia, posiłku, ubrania - osobom tego pozbawionym; świadczenie usług opiekuńczych w domu, pokrywanie wydatków na świadczenia zdrowotne, sprawienie pogrzebu, opłacenie składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i zdrowotne, udzielenie pomocy mającej na celu życiowe usamodzielnienie się i integrację ze środowiskiem.

Ważnym zadaniem jest również praca socjalna rozumiana jako działalność zawodowa, skierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Są to zadania złożone i trudne. Wymagają bowiem uwzględnienia nie tylko aktualnych, doraźnych potrzeb osób i rodzin, lecz także włączenia się w realizację takiego modelu pomocy środowiskowej, który polega na mobilizowaniu osób i rodzin do aktywnego radzenia sobie z problemami przy wykorzystaniu lokalnego potencjału. Pomoc środowiskowa zakłada współdziałanie służb społecznych z wieloma podmiotami, m.in. policją, sądem, placówkami służby zdrowia, szkołami, urzędami, organizacjami pozarządowymi itp. Klienci pomocy społecznej to przede wszystkim osoby o niskich dochodach, bezrobotni, niepełnosprawni, przewlekle chorzy, osoby niezaradne życiowo, bezradne w sprawach opiekuńczo - wychowawczych, osoby samotne, osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków, osoby opuszczające zakłady karne.

Ośrodek pomocy zapewnia pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym w postaci usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, a także organizuje pomoc instytucjonalną kierując je do domów pomocy społecznej i dziennych ośrodków wsparcia.

4.2. Budżet na zadania pomocy społecznej

Budżet na zadania realizowane z ustawy o pomocy społecznej przez Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gminie Kolbuszowej na świadczenia w formie zasiłków stałych, zasiłków okresowych i celowych, składek zdrowotnych, usług opiekuńczych i dożywiania w przedstawionej tabeli wskazuje skalę wydatków w pomocy społecznej.

Tabela 3. Wysokość udzielonych świadczeń z podziałem na rodzaj i rok

Nazwa świadczenia	2015	2016	2017	2018
Zasilek stały	422 870	489 020	473 070	454 056
Zasilek okresowy	311 209	354 750	334 551	281 279
Zasilek celowy	642 692	590 854	560 243	482 388
Zasilek celowy – zdarzenie losowe	16 800	1 000	16 000	23 650
Składki zdrowotne od wypłacanych zasiłków stałych	29 957	35 067	33 334	31 833
Usługi opiekuńcze	279 854	357 995	313 539	334 569
Dożywianie	326 497	324 707	264 461	229 563
Razem	2 029 879	2 153 393	1 995 198	1 837 338

Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdań M-GOPS Kolbuszowa

Jak widzimy z przedstawionego zestawienia wysokość realizowanych świadczeń w M – GOPS w Kolbuszowej w ogólnym ujęciu zmniejsza się w ostatnich 3 latach.

4.3. Powody przyznawania pomocy

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodów, które określa art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Dane te obrazuje poniższa tabela:

Tabela 4. Ilość osób ubiegających się o pomoc społeczną w zależności od przyczyn udzielania takiej pomocy na poziomie gminy Kolbuszowa

Przyczyny udzielania pomocy	ROK 2015		ROK 2016		ROK 2017		ROK 2018	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	461	1 498	415	1 294	351	1 036	289	794
Bezdomność	3	3	4	4	4	4	4	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	145	745	123	625	105	541	93	483
Bezrobocie	361	1 289	328	1 125	258	826	209	635
Niepelnosprawność	350	1 004	357	978	343	898	293	732
Długotrwała lub ciężka choroba	232	635	248	653	260	659	256	602
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	145	494	131	417	121	381	115	315
Alkoholizm	65	151	60	138	51	125	43	93
Narkomania	0	0	2	2	2	2	1	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.	9	11	16	31	10	18	8	9
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	1	3	1	4

Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdań M-GOPS Kolbuszowa

Wykazane powyżej przyczyny udzielenia pomocy są ze sobą powiązane, dlatego też osoby i rodziny objęte pomocą społeczną mogą mieścić się jednocześnie w kilku kategoriach świadczeniobiorców (np. z powodu ubóstwa i bezrobocia).

Przedstawione w tabeli dane ukazują, że decydującym czynnikiem przyznawania pomocy społecznej nie jest już samo ubóstwo i bezrobocie, ale również niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba.

Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka.

Wysoko klasyfikuje się również ubóstwo, które ma duży wpływ na poziom bezpieczeństwa socjalnego. Rodziny żyjące na pograniczu ubóstwa nie są w stanie zabezpieczyć swoich nawet najbardziej podstawowych potrzeb, co powoduje, że rodzina nie pełni swoich najważniejszych funkcji, a przede wszystkim nie umożliwia startu życiowego młodszemu pokoleniu. Dużym problemem jest również niepełnosprawność, która na przestrzeni lat znacznie wzrosła a dotyka zarówno dzieci jak i osoby dorosłe.

4.4. Formy udzielanej pomocy i świadczeń

Pomoc społeczna realizowana jest w formach pomocy finansowej, pomocy rzeczowej, usług opiekuńczych, kierowania do ośrodków wsparcia oraz pracy socjalnej. Ze względu na źródło finansowania zasiłki udzielane w ramach pomocy materialnej dzielą się na zadania własne gminy i zadania zlecone.

Tabela 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

ROK	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie
2015	1 024	3 283	1 341
2016	845	2 486	1 250
2017	842	2 388	1 086
2018	596	1 616	979

Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdań M-GOPS Kolbuszowa

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej maleje.

Obecnie obserwujemy, zarówno w kraju jak i w gminie, bardzo wysoki odsetek osób starszych. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym oraz jej procentowy udział w całej populacji wciąż rośnie. Jedną z form pomocy przyznawanych dla osób starszych są usługi opiekuńcze. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, usługi opiekuńcze przysługują osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Pomoc mogą otrzymać również osoby, których rodzina nie może tej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zalecaną przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości również zapewnienie kontaktów z otoczeniem. W 2018 r. usługami opiekuńczymi było objętych 51 osób, dla których świadczone 16 124 godziny usług opiekuńczych.

Tabela 6. Świadczenia udzielone przez M-GOPS Kolbuszowa

FORMY POMOCY	2015 r.		2016 r.		2017 r.		2018 r.	
	Liczba rodzin	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Kwota świadczeń
Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	12	60 333	12	57 816	10	51 969	11	65 019
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną	0	0	0	0	1	6 000	1	11 0000
Pomoc przyznana cudzoziemcom	x	2 000	x	4 000	x	4 000	x	4 800
Wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd	x	2 400	x	2 400	x	2 400	x	2 400
Zasiłek stały dla osoby samotnie gospodarującej	76	357 115	74	417 485	71	396 125	73	405 596
Zasiłek stały dla osoby pozostającej w rodzinie	38	65 755	38	71 535	32	76 945	24	48 460
Zasiłek okresowy z powodu bezrobocia	127	220 440	106	177 459	78	139 432	85	111 705
Zasiłek okresowy z powodu długotrwałej choroby	11	13 005	23	27 102	26	37 706	37	39 091
Zasiłek okresowy z powodu niepełnosprawności	57	57 366	80	116 285	99	117 443	61	811 177
Schronienie	0	0	1	664	1	723	3	21 198
Posiłek	342	326 497	296	324 707	239	264 461	192	229 563
Usługi opiekuńcze	56	279 854	59	357 995	52	313 539	51	334 569
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	12	16 800	1	1 000	2	16 000	19	23 650
Sprawienie pogrzebu	1	2 052	1	2 226	0	0	1	3 800
Inne zasiłki celowe i w naturze	576	642 692	570	590 854	528	560 243	461	482 388
w tym zasiłki specjalne celowe	10	8 300	11	14 992	11	1 1000	12	1 5000
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	21	430 118	15	396 230	18	372 383	18	384 246

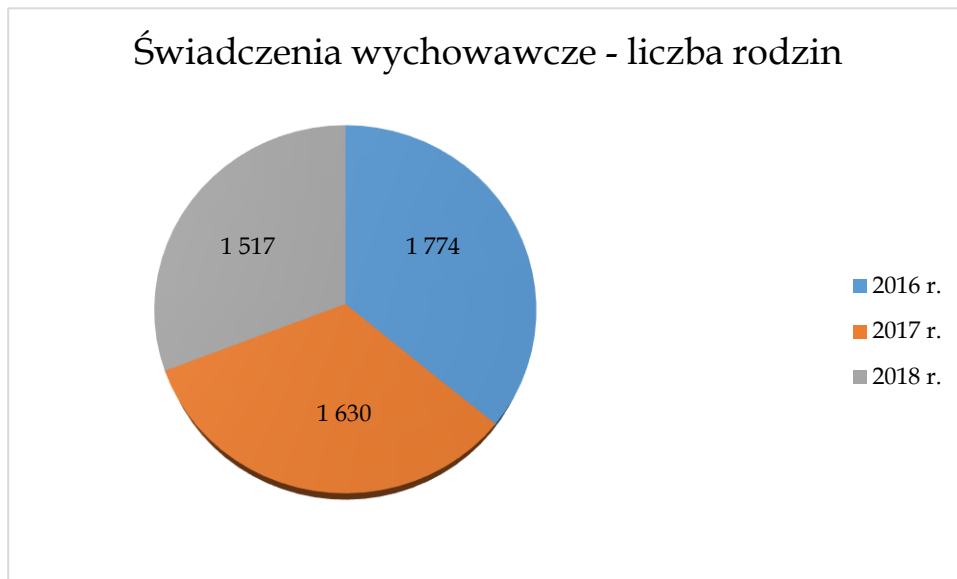
Źródło: Opracowanie na podstawie danych M-GOPS Kolbuszowa

4.5. Inne rodzaje pomocy i świadczeń

Liczba pobierających w roku 2018 świadczenie wychowawcze (500+) wyniosła 1 849 rodzin. W stosunku do roku poprzedniego liczba ta zmalała o 73 rodziny (co stanowi spadek o 3,95% w stosunku do roku poprzedniego). Całkowita kwota przyznanego świadczenia w formie świadczenia wychowawczego wyniosła 15 595 892,09 zł i w porównaniu z rokiem poprzednim zmalała o 778 107,27 zł, natomiast kwota dotacji wraz z obsługą 1,5% wynosiła 15 813 970 zł. Liczba pobierających w 2018 r. zasiłek rodzinny wyniosła 1 122 rodziny. W stosunku do roku poprzedniego liczba ta zmalała o 54 rodziny (co stanowi spadek o 4,81% w stosunku do roku poprzedniego). Całkowita kwota przyznanego świadczenia w formie zasiłku rodzinnego wyniosła 3 682 056,37 zł i w porównaniu z rokiem poprzednim zmalała o 141 138,25 zł. Poniżej prezentujemy w formie graficznej i tabelarycznej szczegółowe dane dotyczące: liczby rodzin, które otrzymały świadczenie wychowawcze, kwoty świadczenia wychowawczego, liczby rodzin i kwoty świadczeń w zakresie zasiłków rodzinnych, dodatków do zasiłków rodzinnych, jednorazowych dodatków z tytułu urodzenia się dziecka, jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka, liczby i kwot świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłku pielęgnacyjnego dla niepełnosprawnego dziecka, dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 lat o różnych stopniach niepełnosprawności, oraz dla osób, które ukończyły 75 lat, specjalnego zasiłku opiekuńczego, zasiłku dla opiekuna, świadczeń alimentacyjnych.

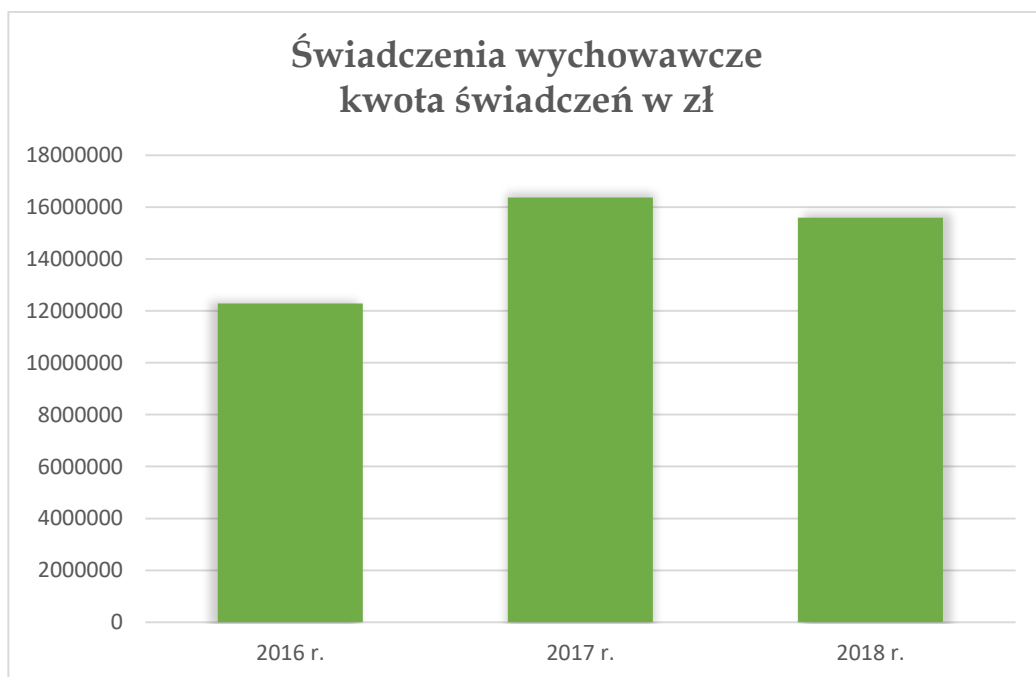
Mieszkańcy gminy Kolbuszowa korzystają również z programu Dobry Start, tj.: 300 zł jednorazowego wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Świadczenie Dobry Start przysługuje raz w roku na dziecko uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie 20 roku życia. Dzieci niepełnosprawne, uczące się w szkole, otrzymają świadczenie do ukończenia przez nie 24. roku życia.

Wykres 1. Liczba udzielonych świadczeń wychowawczych.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych M-GOPS Kolbuszowa

Wykres 2. Wysokość udzielonych świadczeń wychowawczych.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych M-GOPS Kolbuszowa

Liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz z jednorazową zapomogą z tytułu urodzenia dziecka.

Tabela 7. Liczba rodzin i kwota zasiłków rodzinnych z dodatkami

	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami	1 125	1 191	1 176	1 122
Kwota zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami	3 677 811 zł	4 104 121,20 zł	4 038 214,80 zł	3 897 076,55 zł

Źródło: Opracowanie na podstawie danych M – GOPS Kolbuszowa

W odniesieniu do osób starszych, najwięcej jest przyznawanych świadczeń osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Tabela 8. Liczba świadczeń opiekuńczych

Świadczenia opiekuńcze	Liczba świadczeń			
	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Zasiłek pielęgnacyjny - ogółem	9 108	9 235	8 978	8 616
Zasiłek pielęgnacyjny - dla niepełnosprawnego dziecka	1 558	1 597	1 527	1 451
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	4 295	4 332	4 306	4 133
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie, która ukończyła 75 lat	48	41	17	15
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia	3 207	3 265	3 128	3 017
Świadczenie pielęgnacyjne	1 007	1 113	1 182	2 073
Specjalny zasiłek opiekuńczy	729	927	937	426
Zasiłek dla opiekuna	667	482	429	0
Świadczenia opiekuńcze ogółem - zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna	11 511	11 757	11 526	11 115

Źródło: Opracowanie na podstawie danych M-GOPS Kolbuszowa

Tabela 9. Kwoty wypłaconych świadczeń pielęgnacyjnych

Świadczenia opiekuńcze	Kwota świadczeń w zł			
	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Zasiłek pielęgnacyjny - ogółem	1 393 524	1 412 955	1 373 634	1 362 612
Zasiłek pielęgnacyjny - dla niepełnosprawnego dziecka	238 374	244 341	233 631	229 575
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	657 135	662 796	658 818	653 620
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie, która ukończyła 75 lat	7 344	6 273	2 601	2 358
Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia	490 671	499 545	478 584	477 059
Świadczenie pielęgnacyjne	1 189 828	1 417 977	1 621 108	3 038 116
Specjalny zasiłek opiekuńczy	372 321	478 039	482 720	222 517
Zasiłek dla opiekuna	345 956	250 154	223 080	0
Świadczenia opiekuńcze ogółem - zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna	3 301 629	3 559 125	3 700 542	4 623 245

Źródło: Opracowanie na podstawie danych M-GOPS Kolbuszowa

Ośrodek Pomocy Społecznej od października 2008 r. wypłaca świadczenia z funduszu alimentacyjnego (FA) i prowadzi postępowania wobec dłużników alimentacyjnych.

Tabela 10. Fundusz alimentacyjny

	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego	95	83	76	68
Liczba rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego	65	58	53	46
Kwota świadczeń z funduszu alimentacyjnego	388 127,00 zł	365 308,00 zł	325 395,00 zł	302 710,00 zł

Źródło: Opracowanie na podstawie danych M-GOPS Kolbuszowa

Z powyższych danych wynika, że systematycznie zmniejsza się kwota wypłacanych świadczeń alimentacyjnych jak również liczba osób uprawnionych do korzystania ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Warunki socjalno - bytowe w mieście i gminie Kolbuszowa są dość dobre. Wiele rodzin korzysta z dodatków mieszkaniowych, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 11. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
DODATKI MIESZKANIOWE				
Liczba gospodarstw domowych	95	86	86	76
Kwota świadczeń w złotych	233 157	228 766	209 017	165 962
DODATKI ENERGETYCZNE				
Liczba gospodarstw domowych	47	61	54	48
Kwota świadczeń w złotych	8 915	9 431	9 159	7 932

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kolbuszowej

Jak wynika z powyższych danych z roku na rok maleje liczba osób otrzymujących dodatki mieszkaniowe.

Na terenie gminy istnieje 109 lokali komunalnych, w tym 12 mieszkań na zasadzie najmu socjalnego.

4.6. Działalność projektowa Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej

Gmina Kolbuszowa w latach 2017/2018 zrealizowała projekt „Gmina Kolbuszowa przyjazna rodzinie”. Łączna kwota projektu wyniosła 80 714,37 zł, w tym 75 870,37 zł stanowiło dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt objął wsparciem 73 osoby z terenu gminy Kolbuszowa.

Głównym celem projektu było rozszerzenie oferty usług świadczonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej poprzez wprowadzenie różnorodnych form wsparcia, propagujących kształtowanie prawidłowych postaw społecznych wśród zakładanej liczby 30 rodzin z terenu miasta i gminy Kolbuszowa, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, korzystających bądź kwalifikujących się do wsparcia z pomocy społecznej przeżywających jednocześnie trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. W ramach projektu 6 rodzin objęto wsparciem asystenta rodziny. Realizowano również: spotkania specjalistyczne: trening społeczny, trening prozdrowotny, trening ekonomiczny – łącznie 114 godzin spotkań, a także spotkania grupy wsparcia – łącznie 32 godziny spotkań.

W 2018 r. M-GOPS zrealizował projekt pod nazwą: „Asystent Rodziny – edycja 2018”. Wysokość dofinansowania z MRPiPS wyniosła 38 072 zł, a wkład własny 24 941,71 zł. Zostało zatrudnionych dwóch asystentów rodziny, którzy pracowali z 29 rodzinami, najbardziej potrzebującymi wsparcia.

Gmina Kolbuszowa w 2018 r. uczestniczyła w konkursie ogłaszanym przez MRPiPS „Senior+”. Kwota dofinansowania projektu wyniosła 53 700 zł na 25 miejsc w Dziennym Domu Senior +.

W 2018 r. M-GOPS w Kolbuszowej zrealizował również 4 projekty socjalne:

- „Koszyk wielkanocny 2018” we współpracy z Regionalną Fundacją „Serce” w Kolbuszowej, która zorganizowała zbiórkę żywności w lokalnych sklepach w Kolbuszowej i przekazała 30 paczek, które pracownicy socjalni rozdysponowali wśród 30 potrzebujących rodzin z terenu gminy.
- „Piknik międzypokoleniowy- edycja 2018” we współpracy z Dziennym Domem Senior+ w Hucie Przedborskiej oraz Świetlicą Profilaktyczno - Wychowawczą w Kolbuszowej. Dzieci ze Świetlicy integrowały się z seniorami poprzez wspólne zabawy, rozmowy, śpiewy. W ramach realizacji projektu z pikniku skorzystało 40 osób, w tym: uczestnicy Senior+, opiekunowie, fizjoterapeuta, dzieci ze Świetlicy

Profilaktyczno - Wychowawczej ich opiekunowie, pracownicy socjalni i kierownictwo PKPS, Domu Seniora i M-GOPS w Kolbuszowej.

- „Wyprawka dla Seniora 2018” - skierowana dla osób starszych, niepełnosprawnych oraz wymagających wsparcia z terenu gminy Kolbuszowa. W ramach projektu zakupiono koce, ręczniki, prześcieradła, pościele oraz artykuły przemysłowe. Ze wsparcia skorzystało łącznie 26 rodzin potrzebujących.
- „Skutecznie przeciw przemocy 2018” - projekt miał na celu zwiększenie świadomości społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Udział w projekcie wzięło 23 osoby z terenu gminy Kolbuszowa. Wydrukowano 300 ulotek i przeprowadzono szkolenie dla 30 pracowników służb pomocowych. M-GOPS w Kolbuszowej aktywnie uczestniczy w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej.

5. Diagnoza problemów społecznych miasta i gminy Kolbuszowa

W naszym kraju stale zachodzi wiele zmian systemu społeczno - gospodarczego, co powoduje występowanie zjawisk społecznych m.in ubóstwa, bezrobocia, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawności i dysfunkcji społecznych.

Wiele osób i rodzin jest wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. W wyniku negatywnych zjawisk społecznych zwiększyło się zapotrzebowanie na świadczenie pracy socjalnej.

Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną, a także konieczność wypracowania niekonwencjonalnych form pomocy, wymaga profesjonalnego i systemowego diagnozowania problemów społecznych w skali miasta i gminy. Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie miasta i gminy Kolbuszowa została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej uzyskane w toku bieżącej jego działalności oraz dane instytucji i organizacji współpracujących z Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

5.1. Ubóstwo

Ubóstwem określa się stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne.

W pomocy społecznej za dotkniętych ubóstwem uważa się osoby i rodziny, których dochód jest równy lub niższy od kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej ustalonego dla osoby lub rodziny.

Ubóstwo jest jednym z głównych powodów przyznawania pomocy. Jest wiele rodzin, którym brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych między innymi na: wyżywienie, ubranie, leczenie, opłaty mieszkaniowe.

Z danych Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej wynika, że w 2018 r. wśród 596 rodzin korzystających ze świadczeń pomocy, 289 rodzin (48,49% wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej) miało dochody poniżej kryterium dochodowego, na poziomie uniemożliwiającym zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych. Rodziny, w których dochód był wyższy od kryterium dochodowego ustalonego w pomocy społecznej, korzystały między innymi z pomocy w formie dożywiania dzieci i dowozu gorącego posiłku do miejsca zamieszkania (kryterium do dożywiania wynosi 150 % kryterium

dochodowego osoby lub na osobę w rodzinie według ustawy o pomocy społecznej). W pozostałych rodzinach korzystających z pomocy w formie usług opiekuńczych, specjalnych zasiłków celowych i zasiłków celowych zwrotnych, udziału w zajęciach w Senior+, ŚDS dochody były przekraczające kryterium dochodowe, jednakże sytuacja rodziny wymagała udzielenia pomocy. U niektórych z nich pomoc była przyznawane odpłatnie.

Tabela 12. Ubóstwo jako jedna z przyczyn udzielenia pomocy

Przyczyna udzielania pomocy	ROK 2015		ROK 2016		ROK 2017		ROK 2018	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	461	1 498	415	1 294	351	1 036	289	794

Źródło: Opracowanie na podstawie danych M-GOPS Kolbuszowa

5.2. Bezrobocie

Najogólniej przez pojęcie bezrobotnego można rozumieć osobę niezatrudnioną, nieprowadzącą działalności gospodarczej i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia.

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kolbuszowej wynika, że na koniec grudnia 2018 r. stopa bezrobocia w województwie podkarpackim wynosiła 8,8 %, a w powiecie kolbuszowskim 8,2 %. Aktywni zawodowo definiowani są przez GUS jako osoby pracujące plus osoby poszukujące pracy plus bezrobotni plus niepełnosprawni z możliwością zatrudnienia, w niektórych zawodach.

W gminie Kolbuszowa bezrobocie to zjawisko, które dotyka dużej grupy osób. Z informacji PUP wynika, że liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w 2017 i 2018 r. wynosiła odpowiednio: 870 i 710 osób z terenu miasta i gminy Kolbuszowa. Wśród bezrobotnych w 2017 r. i w 2018 r. kobiety stanowiły ponad 50% .

Tabela 13. Struktura osób bezrobotnych w gminie Kolbuszowa za 2018 r.

Gmina	Zarejestrowani bezrobotni						
	razem	kobiety	będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy	do 30 roku życia	w tym do 25 roku życia	powyżej 50 roku życia	długotrwale bezrobotni
Kolbuszowa	710	368	617	204	103	217	367

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Kolbuszowej.

Przekrój wiekowy bezrobotnych wskazuje, iż najliczniejszą grupę stanowią osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy i osoby długotrwale bezrobotne.

Trwały brak pracy prowadzi do narastania wielu negatywnych kwestii społecznych: obniżenia standardu życia, pojawienia się poczucia krzywdy, frustracji, sprzyja izolacji społecznej, staje się czynnikiem utraty kwalifikacji zawodowych, pogarsza stan zdrowia, wpływa na wzrost konfliktów społecznych i zachowań patologicznych.

Długotrwały brak pracy powoduje szybką degradację ekonomiczną jednostki i rodziny, potęguje biedę oraz rozszerza sferę ubóstwa. Bezpośrednią konsekwencją długotrwałego braku pracy jest rodzenie się nowego ubóstwa, tj. pauperyzacja rodzin, które wcześniej radziły sobie same w sferze zaspokajania podstawowych potrzeb.

Tabela 14. Bezrobocie jako jedna z przyczyn udzielenia pomocy

Przyczyna udzielania pomocy	ROK 2015		ROK 2016		ROK 2017		ROK 2018	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Bezrobocie	361	1 289	328	1 125	258	826	209	635

Źródło: Opracowanie na podstawie danych M-GOPS Kolbuszowa

5.3. Problemy opiekuńczo- wychowawcze w rodzinach

Pracownicy socjalni w 2018 roku wskazali 62 rodziny, które borykają się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi. Rodziny te liczą łącznie 237 osób.

Problemy te dotyczą najczęściej trzech podstawowych aspektów: opieki i wychowania dziecka, prowadzenia gospodarstwa domowego oraz kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych. W większości rodzin problemy dotyczą więcej niż jednego obszaru i są połączone z problem ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności.

Problemy w zakresie prawidłowej realizacji roli opiekuńczej i wychowawczej są najbardziej powiązane z brakiem umiejętności kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych. Sytuacja ta przy braku zapewnienia odpowiedniego wsparcia rodzinie wobec braku prawidłowych wzorców do naśladowania przez dziecko może doprowadzić do sytuacji „dziedziczenia” negatywnych postaw rodzicielskich i niekorzystnie oddziaływać na późniejsze pełnienie ról rodzicielskich wobec własnych dzieci. Niewłaściwy klimat i czynniki patologiczne w rodzinie oraz w relacjach między jej członkami stanowią jedną z przyczyn, nierzadko główną, zaburzeń w zachowaniu dziecka.

Poważne skutki dla rodziny ma także alkoholizm rodzica, który oddziałuje na wszystkich członków rodziny, a przez nadmierne koncentrowanie uwagi na problemach osoby uzależnionej prowadzi do zaburzeń komunikacji w rodzinie. Z drugiej strony dzieci w rodzinie alkoholowej przyjmują na siebie określone role, a przez to istnieje ryzyko przejęcia destrukcyjnych wzorców zachowań.

Równie poważne w skutkach jest wychowywanie się dzieci w rodzinie przemocowej. Oprócz uszkodzeń fizycznych, często dochodzi do długotrwałych zaburzeń emocjonalnych.

Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudnia asystentów rodziny do pracy z rodzinami wskazującymi problemy opiekuńczo - wychowawcze względem dzieci.

Tabela 15. Liczba rodzin objętych opieką asystentów

ROK	2015	2016	2017	2018
Liczba rodzin objętych opieką asystentów rodziny	20	24	28	29

Źródło: Opracowanie na podstawie danych M-GOPS Kolbuszowa

Asystenci pracują w rodzinach wieloprotymowych z:

- niskimi umiejętnościami opiekuńczo-wychowawczymi
- nieumiejętnością prowadzenia gospodarstwa domowego i gospodarowania posiadanym budżetem
- brakiem wiedzy i umiejętności w załatwianiu spraw urzędowych
- konfliktami w rodzinie i nieumiejętnością ich rozwiązywania
- uzależnieniami
- niepełnosprawnością rodziców lub dzieci
- problemami edukacyjnymi.

5.4. Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba

Niepełnosprawność to kwestia społeczna, która dotyka znacznej części mieszkańców miasta i gminy Kolbuszowa, ograniczając ich możliwości funkcjonowania i rozwoju na wielu płaszczyznach. Za osoby z niepełnosprawnością uważa się osoby, które posiadają stopień niepełnosprawności orzeczony przez Zespół d/s Orzekania o Niepełnosprawności, Komisje przy ZUS, KRUS i MSW oraz inne osoby z dysfunkcjami, powodującymi trwałe lub okresowe utrudnienia, ograniczenia uniemożliwiające pełnienie ról i zadań społecznych na poziomie powszechnie przyjętych norm społecznych.

Tabela 16. Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba jako jedna z przyczyn udzielenia pomocy

Przyczyny udzielania pomocy	ROK 2015		ROK 2016		ROK 2017		ROK 2018	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Niepełnosprawność	350	1 004	357	978	343	898	293	732
Długotrwała lub ciężka choroba	232	635	248	653	260	659	256	602

Źródło: Opracowanie na podstawie danych M-GOPS Kolbuszowa

Problemy osób z niepełnosprawnością wiążą się głównie z ograniczonymi środkami finansowymi na zakup sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i przedmiotów pomocniczych, likwidację barier architektonicznych oraz rehabilitację.

Osoby z zaburzeniami psychicznymi mają możliwość skorzystania z terapii zajęciowej w Warsztatach Terapii Zajęciowej Caritas i w Środowiskowym Domu Samopomocy w Kolbuszowej.

W Kolbuszowej działa Poradnia Zdrowia Psychicznego – Centrum Psychiatrii NZOZ ANIMA w Kolbuszowej, w której w 2018 r. 4 219 osób skorzystało z pomocy psychologa. Z porad lekarskich psychiatrycznych skorzystało 2 375 osób, a 1 120 osób zostało objętych sesją psychologiczną. Dane te dotyczą nie tylko mieszkańców gminy Kolbuszowa.

5.5. Uzależnienia

Nadużywanie alkoholu bardzo często wynika z nieumiejętności radzenia sobie z problemami jakie niesie życie i w ostateczności prowadzi do fizycznego i psychicznego wyniszczenia jednostki.

Nadmierne spożywanie alkoholu znajduje swoje odbicie nie tylko w życiu jednostki, ale także w życiu społeczeństwa. Problemy, których przyczyną jest alkohol mogą pojawiać się w różnych dziedzinach życia. Można mówić o następstwach rodzinnych, problemach w pracy, łamaniu porządku publicznego.

Nadużywanie alkoholu w Polsce jest jedną z głównych przyczyn rozwodów oraz przemocy w rodzinie. Bardzo ważnym skutkiem nadużywania alkoholu jest pogarszanie się sytuacji ekonomicznej i społecznej rodziny.

Nie bez znaczenia jest wpływ alkoholizmu rodzica na rozwój dzieci, które żyją w atmosferze ciągłego niepokoju, lęku i napięcia. Uczą się destruktywnych dla siebie zachowań. W wyniku trudnych doświadczeń życiowych grozi im dezintegracja osobowości manifestująca się w różnego typu zaburzeniach emocjonalnych.

Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców miasta i gminy, nie respektuje płci, wieku ani statusu intelektualnego. W wielu środowiskach daje się zauważyć zjawisko „dziedziczenia” alkoholizmu. Problem nadużywania alkoholu przez klientów pomocy społecznej jest bardzo złożony, ponieważ obok alkoholizmu występują zaburzenia komunikacji między członkami rodziny, ubóstwo, problemy wychowawcze i zdrowotne. Niepokojącym jest fakt wzrastania liczby osób uzależnionych od alkoholu i obniżania wieku pierwszego z nim kontaktu.

W 2018 roku 43 rodziny, w których co najmniej jeden członek rodziny borykał się z problemem alkoholizmu otrzymało pomoc finansową z M-GOPS w Kolbuszowej. Rodzin, w których alkohol jest nadużywany nie korzystających z pomocy społecznej może być jednak znacznie więcej. Dane pracowników OPS z 2018 r. mówią o 93 osobach nadużywających alkoholu, którym udzielono pomocy. Ponadto od roku 2016 jedną z przyczyn przyznawanej pomocy była narkomania.

Tabela 17. Uzależnienia jako przyczyna udzielenia pomocy

Przyczyny udzielania pomocy	ROK 2015		ROK 2016		ROK 2017		ROK 2018	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Alkoholizm	65	151	60	138	51	125	43	93
Narkomania	0	0	2	2	2	2	1	1

Źródło: Opracowanie na podstawie danych M-GOPS Kolbuszowa

W 2018 r. do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kolbuszowej zgłosiło się 214 osoby, (przy czym niektórych wzywano kilkakrotnie), którym udzielono porady.

Poniższe zestawienie zawiera dane dot. liczby osób, z którymi GKRPA w Kolbuszowej przeprowadziła rozmowy, skierowanych do Prokuratury lub do dobrowolnego leczenia w okresie ostatnich lat:

Tabela 18. Liczba uzależnionych w stosunku, do których podjęto interwencję

	2015	2016	2017	2018
Liczba osób nadużywających alkoholu, z którymi przeprowadzono rozmowy	82	76	78	94
Liczba osób kierowanych do dobrowolnego leczenia	18	36	29	25
Liczba osób skierowanych do Prokuratury	3	3	1	3

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GKRPA w Kolbuszowej

Spadek ilości wniosków do Prokuratury związany jest z tym, że informacje dotyczące sprawców przemocy domowej przekazywane są do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Kolbuszowa, który kieruje stosowne zawiadomienie do Prokuratury lub Sądu. W roku 2018 Zespół Interdyscyplinarny podjął działania:

- w stosunku do 11 osób zgłoszenie do Prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 207 kk
- w stosunku do 12 osób skierowano wniosek do Prokuratury o przymusowe leczenie odwykowe.

5.6. Przemoc w rodzinie

Przemocą w rodzinie określane jest każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i wolności, powodujące cierpienie i szkody. Przemoc w rodzinie jest rozumiana jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Rodzaje przemocy:

1. przemoc fizyczna
2. przemoc psychiczna
3. przemoc ekonomiczna
4. przemoc seksualna
5. zaniechanie poprzez niezaspakajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w 2017 r. zjawisko przemocy odnotował w 21 rodzinach, a w 2018 r. w 18 rodzinach korzystających z pomocy społecznej i dotyczyło to 69 osób. Były to rodziny wieloproblemowe, w których przemoc była powiązana z nadużywaniem alkoholu przez sprawcę, brakiem zatrudnienia, niepełnosprawnością, zaburzeniami psychicznymi, ubóstwem.

W 2018 r. w gminie Kolbuszowa sporządzono 88 „Niebieskie Karty – A”. Spośród wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” 60 wszczyła procedurę a 28 było kolejnymi

Kartami w procedurach już się toczących (ponowna „Niebieska Karta – A”). W 2018 r. Zespół Interdyscyplinarny wszczynał procedury po wypełnieniu wypełnionego formularza „Niebieska Karta – A” od: przedstawicieli Policji (83 zgłoszenia), jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (5 zgłoszeń). Podczas posiedzeń grup roboczych sporządzono 53 „Niebieskich Kart C” i 34 „Niebieskich Kart D”.

Z danych, pochodzących z „Niebieskich Kart – A” wpływających do Zespołu Interdyscyplinarnego, zjawisko przemocy w rodzinie w gminie Kolbuszowa w 2018 r. wystąpiło w 104 rodzinach. W 83 rodzinach przemoc zarejestrowano raz w roku, w 20 rodzinach zdarzenia takie wystąpiły od 2 do 5 razy, a w 1 rodzinie 6 razy w roku lub częściej. Najczęściej zgłaszane przez osoby pokrzywdzone formy przemocy to: przemoc psychiczna/emocjonalna, przemoc fizyczna, przemoc ekonomiczna, przemoc seksualna lub połączenie różnych form przemocy.

W 2018 r. w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego pracowało 111 grup roboczych, z których 58 grup utworzono w tym roku. Zjawisko przemocy w rodzinie w gminie Kolbuszowa w 2018 r. dotyczyło 104 rodzin, w tym 243 osób. Osoby poszkodowane to przede wszystkim kobiety – 125 osób (52 % poszkodowanych w 2018 r.) i dzieci – 83 osób (w większości do 13 r.ż 34 %). Na terenie gminy występuje także przemoc wobec mężczyzn. Są to jednak przypadki mniej liczne – 14 % wszystkich poszkodowanych w 2018 r. W ciągu ostatnich lat, kobiety stanowiły niewielki odsetek jako sprawcy przemocy. W 2018 r. na terenie gminy Kolbuszowa nie odnotowano sytuacji przemocy ze strony osób niepełnoletnich. Spośród 107 osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie zdecydowana większość to mężczyźni (101 osób – ok. 95 %). Zespół Interdyscyplinarny działając na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie dokonał 10 zgłoszeń do Prokuratury o powzięciu podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie a także Ośrodek Pomocy Społecznej przekazał 1 takie zgłoszenie na Policję.

Wobec sprawców przemocy podejmowano następujące działania: praca socjalna, monitoring, wnioski do sądu o wgląd w sytuację rodziny, skierowanie do programu korekcyjno-edukacyjnego, pomoc finansowa i rzeczowa, terapia rodzinna, skierowanie do GKRPA.

Biorąc pod uwagę jedynie dane statystyczne nie mamy pełnego obrazu zjawiska przemocy w rodzinach. Niewątpliwie częściej dochodzi do przemocy niż jest to zgłaszane. Pokrzywdzeni pomimo cyklicznych akcji informacyjnych, nie zawsze są świadomi, że mają jakieś prawa, że mogą ubiegać się o pomoc w rozwiązaniu problemu przemocy. Niekiedy również wstydzą się ujawnić, że taki problem w rodzinie występuje.

5.7. Sytuacja osób starszych

Na terenie miasta i gminy Kolbuszowa na koniec roku 2018 zamieszkiwało 4 736 osób starszych, w tym 3 153 kobiet powyżej 60 lat i 1 583 mężczyzn w wieku powyżej 65 lat, co stanowi około 19 % mieszkańców gminy.

Wśród klientów M-GOPS w Kolbuszowej 165 osób starszych korzysta z pomocy świadczonej przez Ośrodek.

Ponieważ w większości przypadków są to osoby samotne, wymagające pomocy osób drugich w czynnościach dnia codziennego, gmina zapewnia im usługi opiekuńcze. Z tej formy pomocy na terenie miasta i gminy Kolbuszowa w 2018 r. skorzystało 51 osób starszych. Pomoc świadczyło 15 opiekunek.

W gminie Kolbuszowa dzięki zaangażowaniu Rady Miejskiej i Burmistrza Kolbuszowej w roku 2017 został otwarty Dzienny Dom Senior+ w Hucie Przedborskiej dla osób nieaktywnych zawodowo powyżej 60 roku życia. Osoby starsze dowożone są do Domu z całej gminy Kolbuszowa.

W strukturach Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej Stowarzyszenie Charytatywne Zarząd Miejsko - Gminny w Kolbuszowej działa Klub Starszych Nastolatków, z którego w 2018 roku z gminy Kolbuszowa skorzystało 55 osób.

Parafia Rzymsko – Katolicka pw. Św. Brata Alberta w Kolbuszowej i Podkarpacka Fundacja Rozwoju Regionalnego realizuje projekt „Dom Św. Brata Alberta” skierowany do osób starszych, niesamodzielnych. W ramach projektu w 2018 r. został utworzony Dzienny Dom Pomocy o liczbie miejsc 25. Ponadto osoby starsze mogą korzystać z usług opiekuńczych (15 osób), usług specjalistycznych (25 osób) i pomocy sąsiedzkiej (10 osób). Osoby biorące udział w projekcie mogą również skorzystać z usługi 24 -godzinnej teleopieki (35 osób).

Na terenie gminy Kolbuszowa działa Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, który organizuje różnego rodzaju imprezy kulturalno-edukacyjne dla osób starszych i niepełnosprawnych. Związek pozyskuje również środki finansowe na zajęcia dla emerytów (basen, gimnastyka), kursy komputerowe, wykłady i prelekcje z różnych dziedzin. Emeryci uczestniczą także w różnych wycieczkach krajoznawczych.

Bardzo ważnym kryterium zróżnicowania sytuacji życiowej osób starszych jest miejsce zamieszkania. Różnice między starością przeżywaną na wsi i w mieście są bardzo znaczne, chociaż różnice kulturowe nie są już tak duże, jak kilkadziesiąt lat wstecz. Samotni mieszkańcy miast mogą w większym stopniu liczyć na pomoc instytucji, gdy potrzebne są usługi opiekuńcze i gospodarcze, lub po prostu poszukują kontaktu z ludźmi. Na wsi możliwość korzystania

z instytucji pomocy społecznej, takich jak placówki wsparcia dziennego jest trochę mniejsza. Mieszkańcy wsi na niższym poziomie i w mniejszym zakresie niż mieszkańcy miast zaspokajają swoje potrzeby zdrowotne. Dotyczy to zarówno leczenia, terapii czy rehabilitacji. Wieś również nie daje tak różnorodnych form działalności kulturalnej jakie można spotkać w mieście. Możliwości zaspokajania materialnych potrzeb osób starszych zależą od dochodów. Każda z osób starszych posiada wypracowany większy lub mniejszy dochód lub też po uzyskaniu wieku emerytalnego zasiłek stały z Ośrodka Pomocy Społecznej.

Dodatkowo osoby starsze korzystają z różnych dodatków (zasiłek lub dodatek pielęgnacyjny, dodatek kombatancki, dodatek mieszkaniowy i dodatek energetyczny). Osoba wymagająca pomocy osób drugich w czynnościach życia codziennego, której pomocy nie może zapewnić rodzina, może skorzystać z usług opiekuńczych.

5.8. Bezdomność

Ustawa o pomocy społecznej definiuje pojęcie bezdomnego. Według tej definicji bezdomnym jest osoba, niezamieszkująca „w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i nie zameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania”.

Najczęściej przyczyną bezdomności może być:

- rozpad rodziny
- eksmisja
- brak stałej pracy zarobkowej, stałego dochodu
- patologie, w tym przemoc w rodzinie
- nietolerancja
- nałogi
- zlikwidowanie takich placówek, jak hotele pracownicze
- bycie uchodźcą
- osiągnięcie pełnoletniości w domu dziecka.

Bezdomność na terenie miasta i gminy Kolbuszowa jest zjawiskiem marginalnym i w 2018 r. odnotowano 4 osoby bezdomne. Osoby te zostały bezdomne z powodu rozpadu rodziny i nałogów. Na terenie naszej gminy nie istnieją instytucje świadczące usługi dla osób bezdomnych – m.in. placówki typu: schroniska, noclegownie czy ogrzewalnie. M-GOPS w Kolbuszowej współpracuje ze schroniskami, noclegowniami z terenu woj. podkarpackiego

zapewniającymi pomoc w formie schronienia.

Osoby bezdomne i będące w niedostatku z gminy Kolbuszowa mogą skorzystać z gorącego posiłku przygotowywanego przez Jadłodajnię „Caritas” w Kolbuszowej.

5.9. Zjawisko dziedziczenia biedy

Niepokojącym zjawiskiem jest dziedziczenie biedy i negatywnych wzorców. Wśród 743 rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2018 r. 95 - to rodziny, w których występuje zjawisko dziedziczenia biedy.

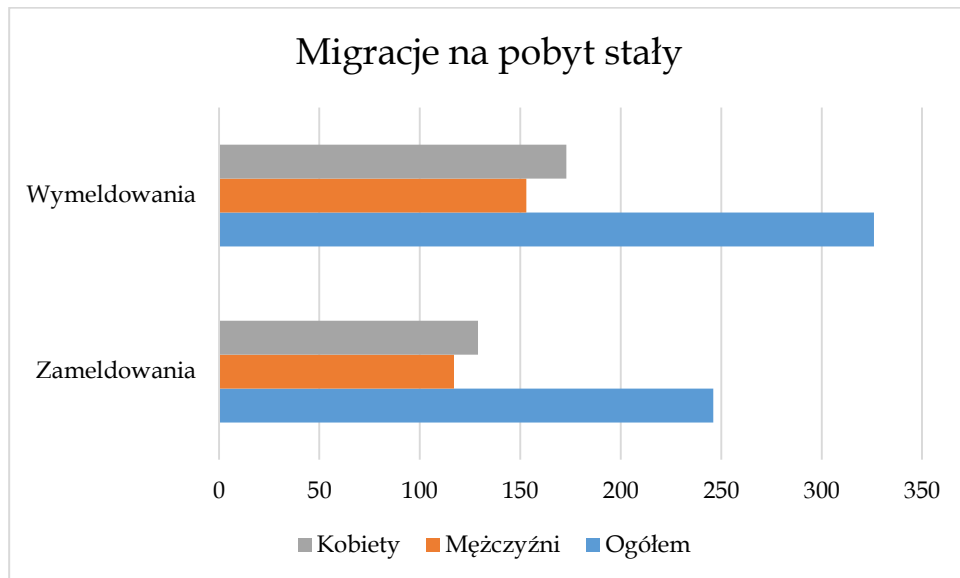
W złożonej rzeczywistości społecznej, tam gdzie występują ubóstwo, bezrobocie i uzależnienia szczególnie dramatyczny jest los dzieci. Wychowują się często przy tym w dysfunkcyjnych rodzinach. Dzieci bywają niedożywione i zaniedbane, doświadczają przemocy ze strony dorosłych. Poza tymi oczywistymi niedostatkami należy zauważyć, że warunki finansowe w dużym stopniu decydują o szansach edukacyjnych młodego pokolenia. Dzieci z biednych rodzin zagrożone są dziedziczeniem biedy i negatywnych wzorców społecznych, ponieważ wrażliwe są na takie środowisko. Powoduje to zjawisko dziedziczenia ubóstwa i dysfunkcji występujących w rodzinie. Dlatego tak ważne są działania, zarówno w sferze edukacji, profilaktyki, jak i w systemie świadczeń pieniężnych. Uzupełnieniem działań na rzecz dziecka jest akcja dożywiania dzieci w szkołach oraz stypendia szkolne. Dzięki świadczeniom wychowawczym „500 +” i Dobry Start jest duża szansa na ograniczenie zjawiska dziedziczenia biedy przez dzieci z rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

5.10. Migracje wewnętrzne i zewnętrzne

Migracjami (lub wędrówkami) ludności nazywamy całokształt przemieszczeń prowadzących do stałej lub okresowej zmiany miejsca zamieszkania osób. Migracje wewnętrzne – zmiany miejsca stałego lub czasowego pobytu, związane z przekroczeniem granicy administracyjnej danej jednostki terytorialnej w celu osiedlenia się na stałe lub czasowo w innej jednostce w granicach kraju. Migracje zewnętrzne – przekroczenie granicy państwa związane są ze względnie trwałą zmianą miejsca zamieszkania.

Z danych Banku Danych Lokalnych wynika, że w roku 2018 zameldowało się na pobyt stały w gminie Kolbuszowa 246 osób, w tym 117 mężczyzn i 129 kobiet, natomiast wymeldowało się 326 osób, w tym 153 mężczyzn i 173 kobiet.

Wykres 3. Migracje w 2018 r.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych BDL stat.gov.pl

Z powyższego zestawienia wynika, że o 80 więcej osób wymeldowało się z terenu gminy Kolbuszowa niż zameldowało się w analogicznym okresie. Na uwagę zasługuje fakt, że saldo migracji zagranicznej w roku 2018 wyniosło na plusie 10 osób.

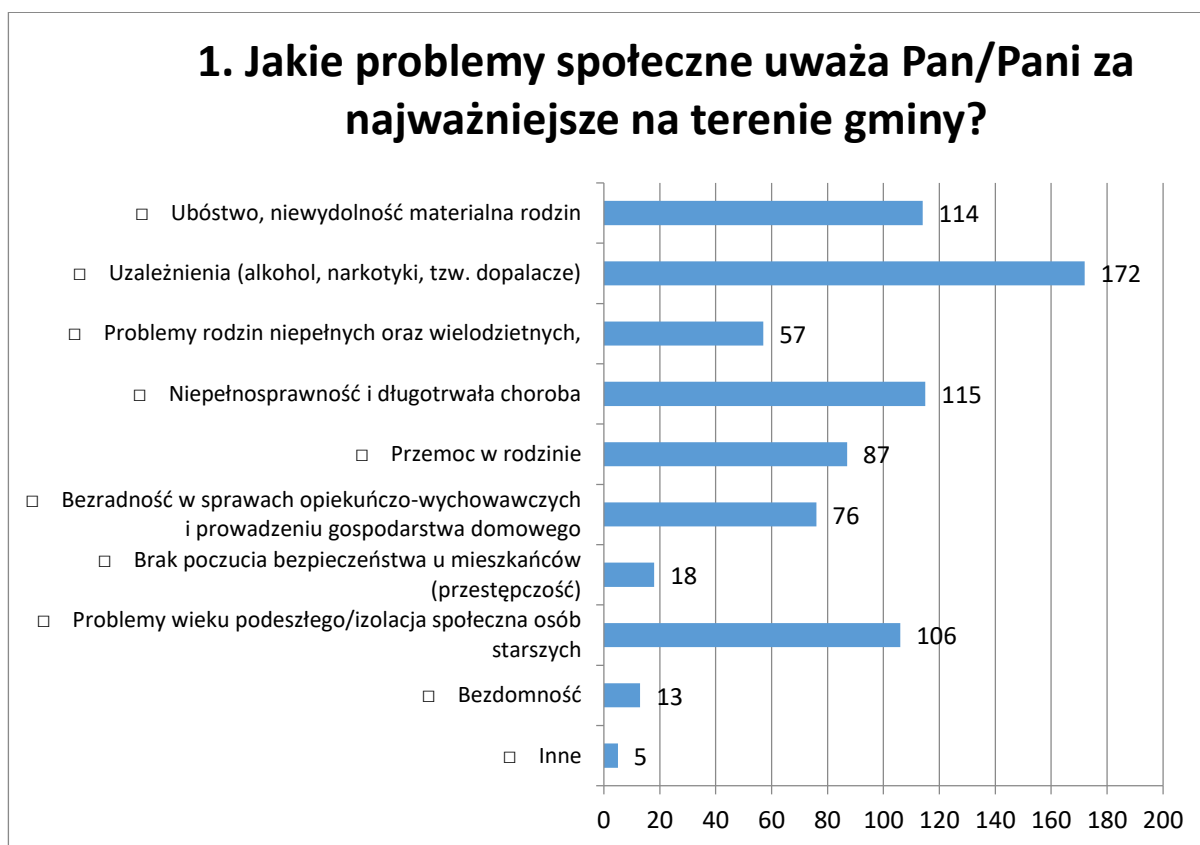
Problem migracji wewnętrznej ma duży związek z urbanizacją i przenoszeniem się ludności ze wsi do miast. Miasta dające perspektywy zdobycia wykształcenia i dobrze płatnej pracy przyciągają w szczególności młodych Polaków mieszkających na wsi. Przyczyną migracji wewnętrznych jest również ucieczka ludności z rejonów słabiej zurbanizowanych do województw lepiej rozwiniętych.

Migracje zewnętrzne natomiast są spowodowane lepszymi możliwościami zarobkowymi dla Polaków na Zachodzie niż w Polsce. Spowodowało to wyjazd wielu Polaków zachęconych wizjami możliwości szybkiego zarobku. Zjawisko migracji zewnętrznej i wewnętrznej na terenie miasta i gminy Kolbuszowa jest zjawiskiem dynamicznym i trudnym do oszacowania ze względu na brak prowadzonych badań w tym kierunku.

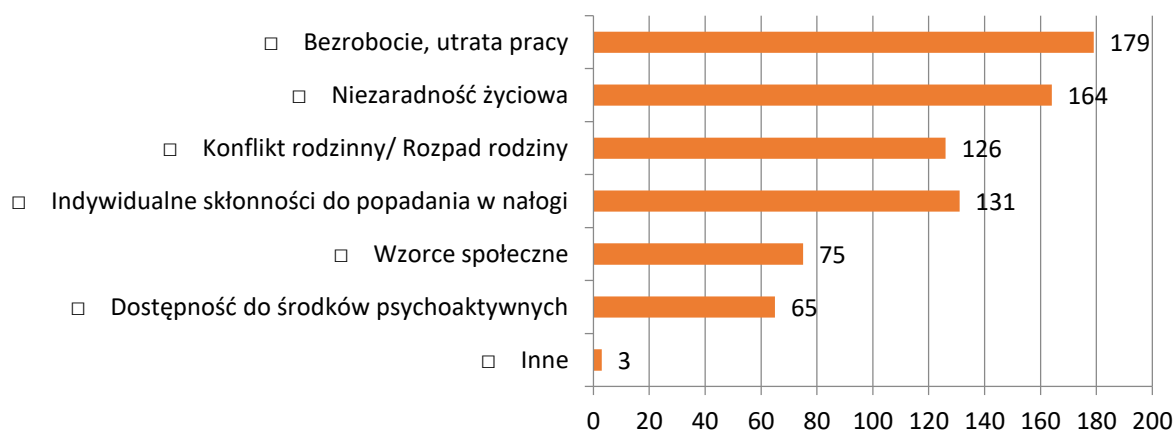
6. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badania ankietowego

Wraz z rozpoczęciem prac nad aktualizacją Strategii przeprowadzono badanie ankietowe wśród mieszkańców i osób z instytucji z terenu gminy Kolbuszowa. Ankieta była również dostępna dla wszystkich zainteresowanych. W wyznaczonym terminie do Ośrodka Pomocy Społecznej wpłynęło 321 ankiet, których wyniki znajdują się poniżej:

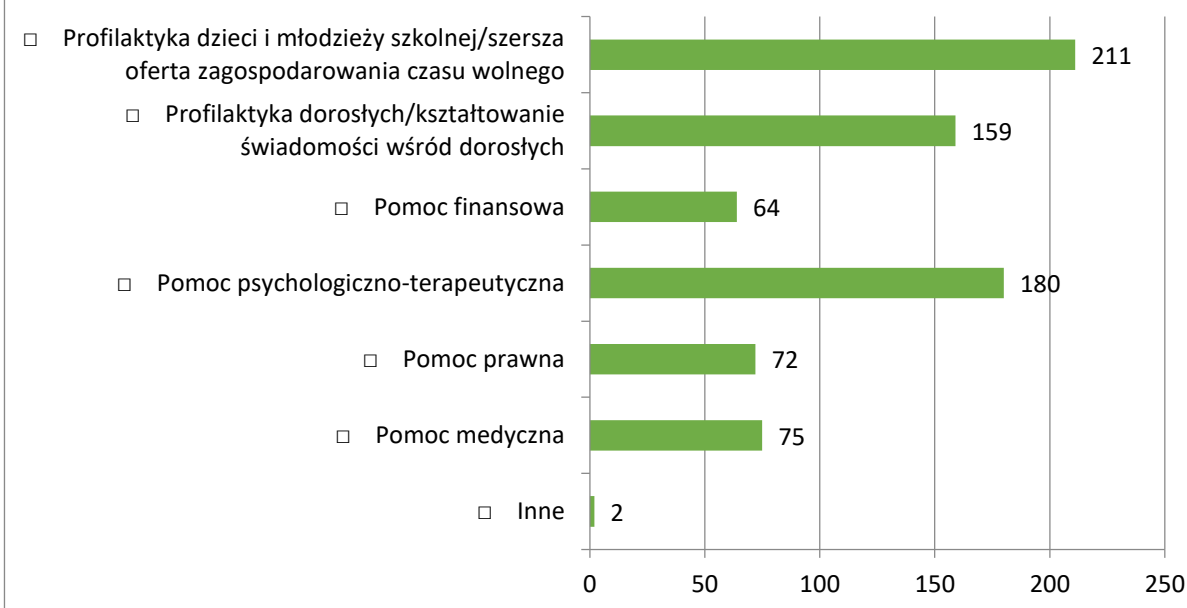
Najważniejszym problemem społecznym według ankietowanych są uzależnienia, niepełnosprawność i długotrwała choroba, jak również ubóstwo i problemy wieku podeszłego. Jako inne wskazane problemy w gminie to: przemoc w rodzinie, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

2. Jakie są Pana/Pani zdaniem przyczyny występowania problemu uzależnień

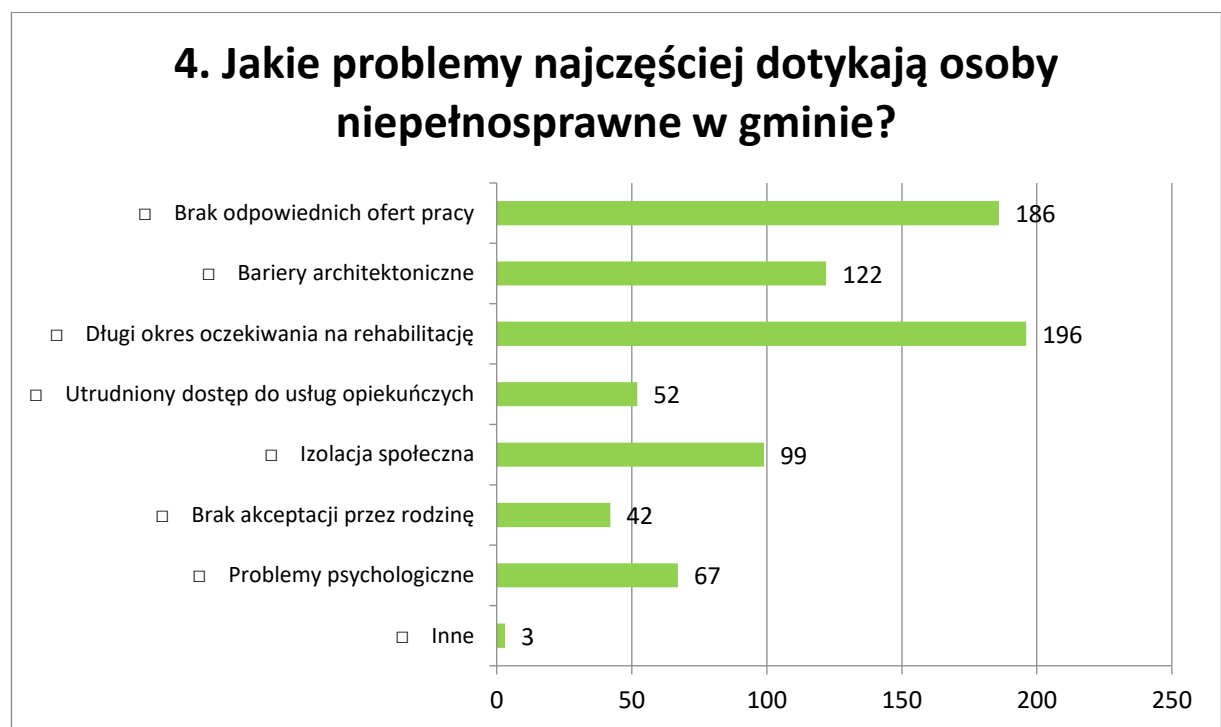

Respondenci stwierdzili, że przyczynami występowania uzależnień jest przede wszystkim bezrobocie, niezaradność życiowa jak również indywidualne skłonności popadania w nałogi i konflikt rodzinny/rozpad rodzinny. Oprócz wyżej wymienionych przyczynami uzależnień jest jak wskazali ankietowani wykluczenie społeczne.

3. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

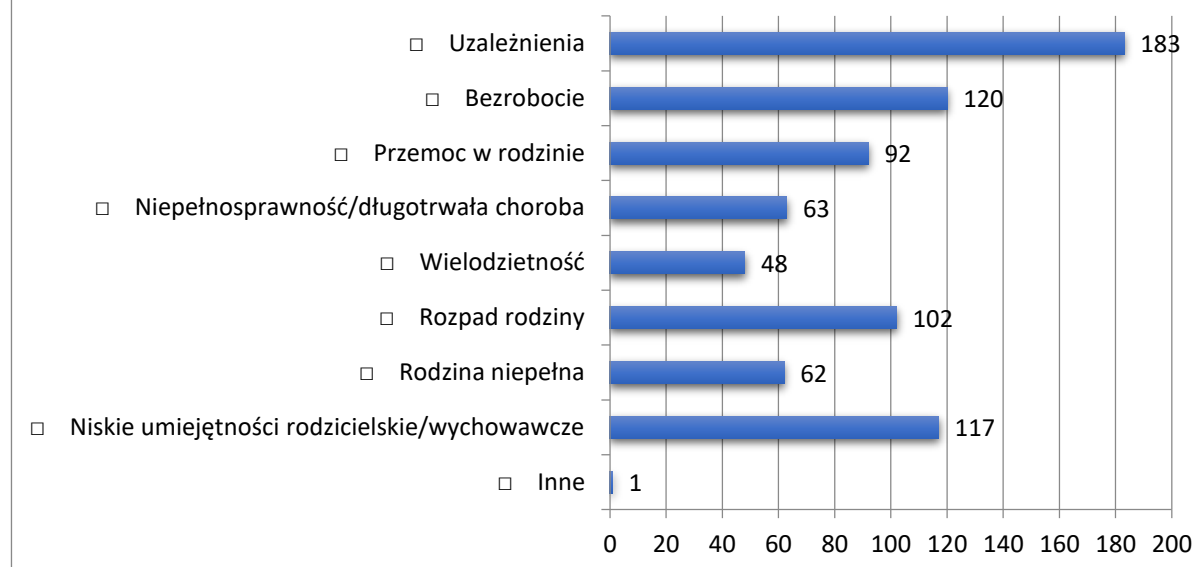

W opinii respondentów winny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych, przede wszystkim działania z zakresu profilaktyki dzieci i młodzieży szkolnej, jak również dorosłych, wspartej pomocą psychologiczno-terapeutyczną. Innymi wskazanymi działaniami skierowanymi do osób uzależnionych są: leczenie, kierowanie do prac publicznych i porządkowych.

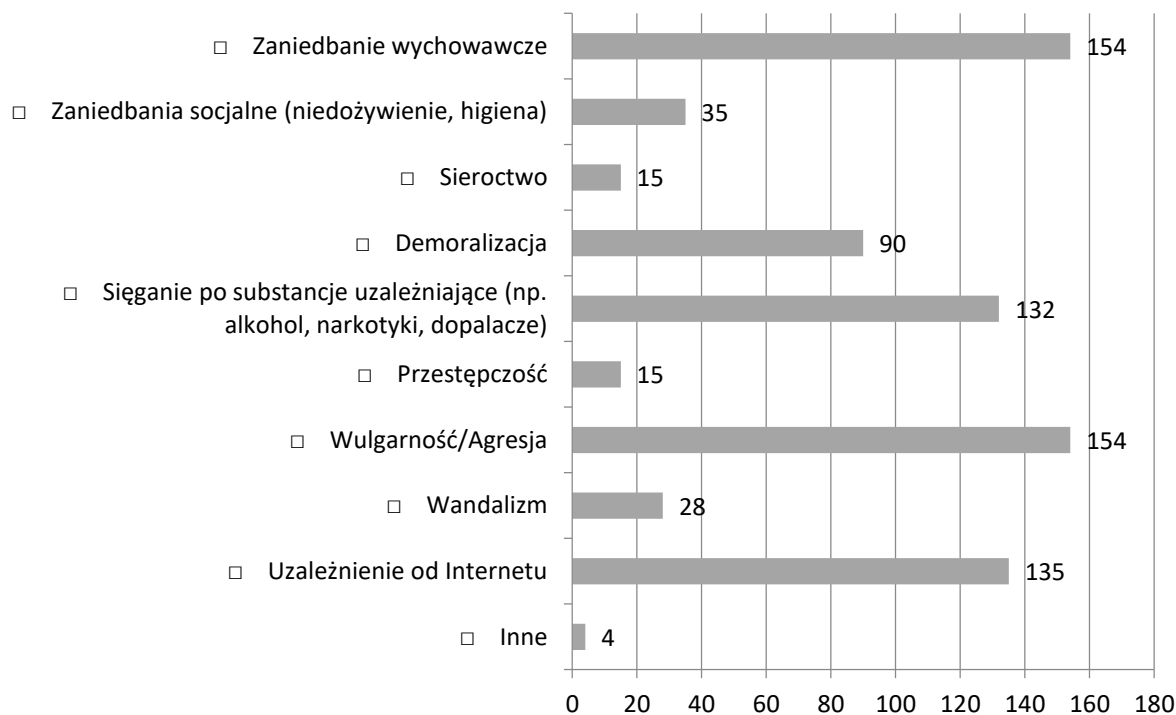
Osoby z niepełnosprawnością na terenie gminy Kolbuszowa borykają się głównie z długim oczekiwaniem na rehabilitację. Kolejnym ważnym czynnikiem ograniczającym są występujące bariery architektoniczne i brak odpowiednich ofert pracy, umożliwiających samodzielność i niezależność. Innymi wskazanymi problemami społecznymi dotyczącymi osoby z niepełnosprawnością jest brak tolerancji ze strony osób nie mających styczności z osobami niepełnosprawnymi na co dzień, brak połączeń komunikacyjnych pomiędzy miejscowościami. Ważnym poruszonym tematem jest tworzenie miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami.

5. Jakie są Pana/Pani zdaniem przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego?

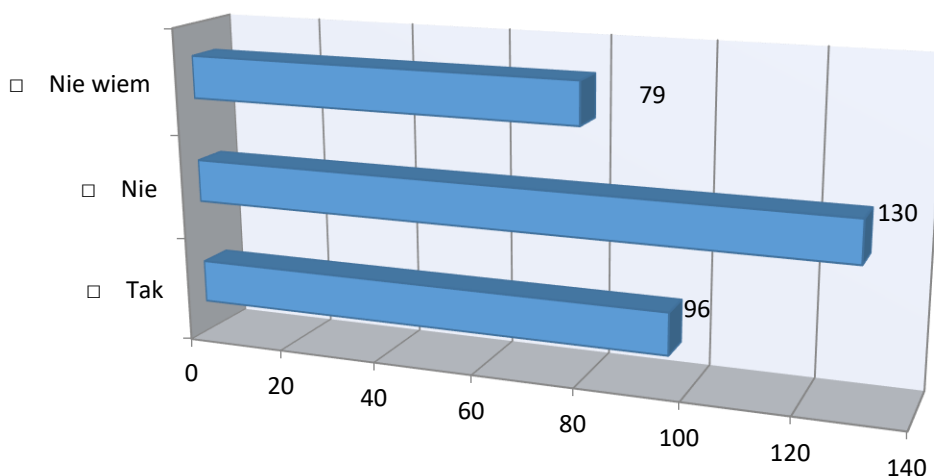
Zdecydowana liczba respondentów wskazała, że to uzależnienia rodziców są głównym powodem bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Innymi przyczynami określonymi w ankietach były niskie umiejętności rodzicielskie/wychowawcze i bezrobocie. Inną wskazaną przyczyną bezradności są niskie zarobki.

6. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/Pani najczęściej w naszej gminie?

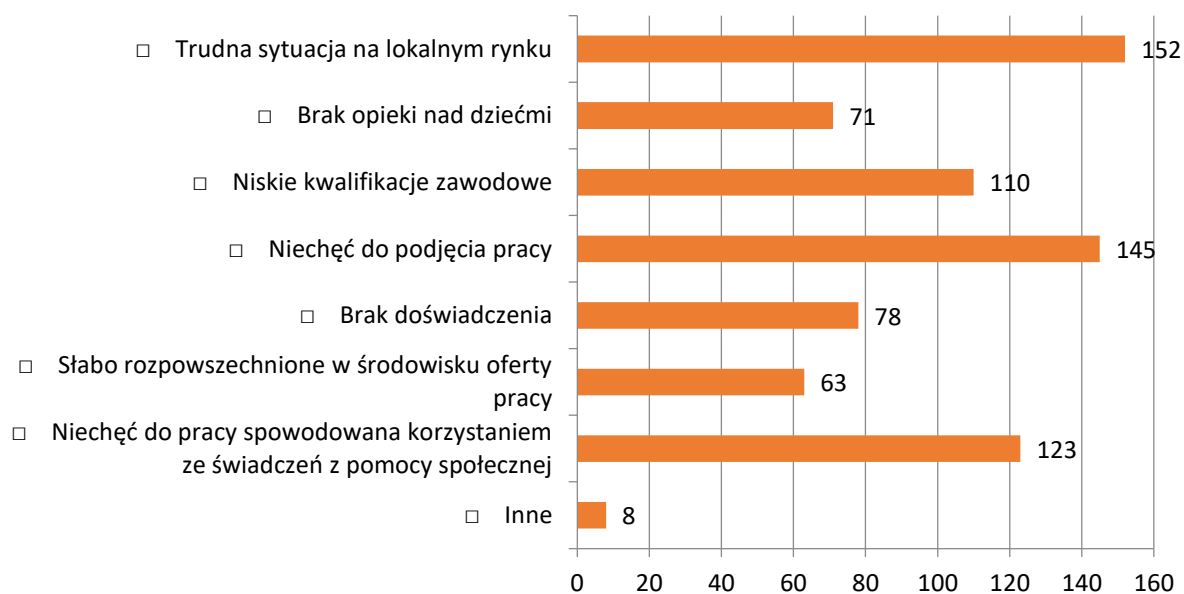
Zaniedbanie wychowawcze odnoszące się do dzieci i młodzieży w gminie jest najbardziej postrzeganym zjawiskiem u respondentów, ma to potwierdzenie w związku ze stwierdzeniem w poprzednim pytaniu ankietowym, gdzie 117 osób podało niskie kwalifikacje zawodowe/wychowawcze jako przyczyna bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Respondenci zwrócili również uwagę na inne negatywne zjawiska: wulgarność/agresja dzieci i młodzieży, ich uzależnienie od internetu i sięganie po substancje uzależniające. Wśród innych przyczyn respondenci wskazali brak alternatywnych propozycji form spędzania wolnego czasu, niesprawiedliwość, niewłaściwe odżywianie.

7. Czy Pani/Pana zdaniem dzieci mają gdzie spędzać wolny czas?

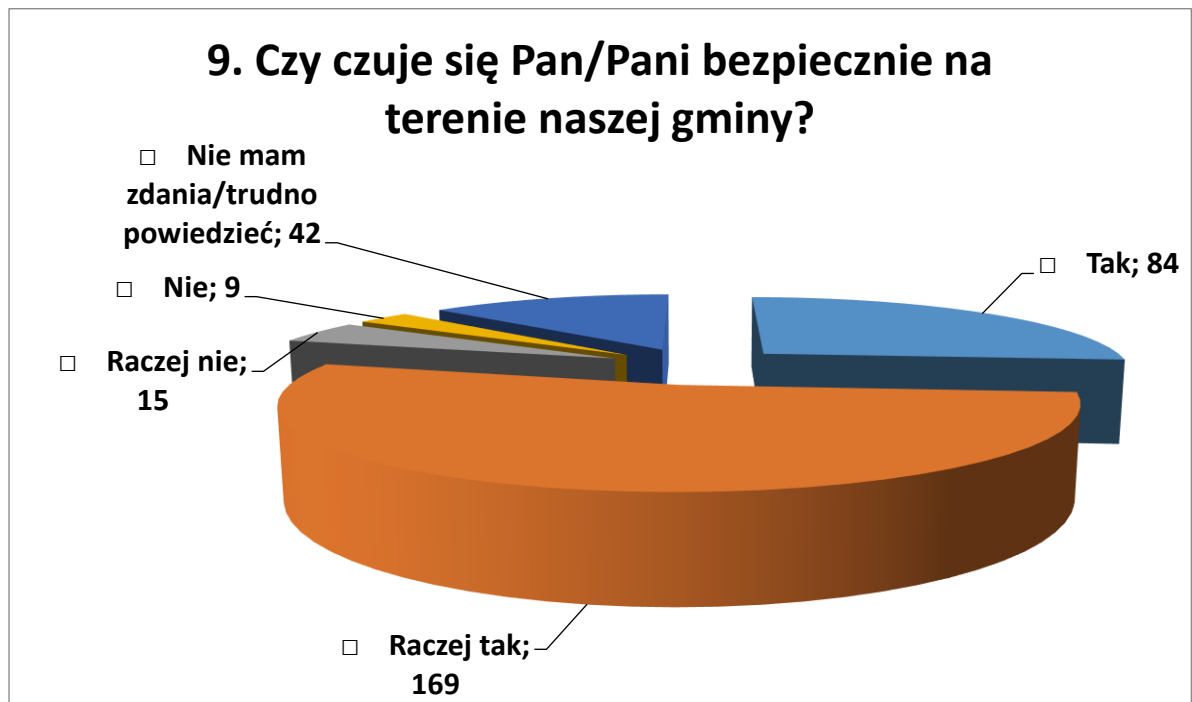
W opinii respondentów, oferta spędzania czasu wolnego dla dzieci jest niewystarczająca.

8. Jaki według Pana/Pani jest główny powód bezrobocia w gminie?

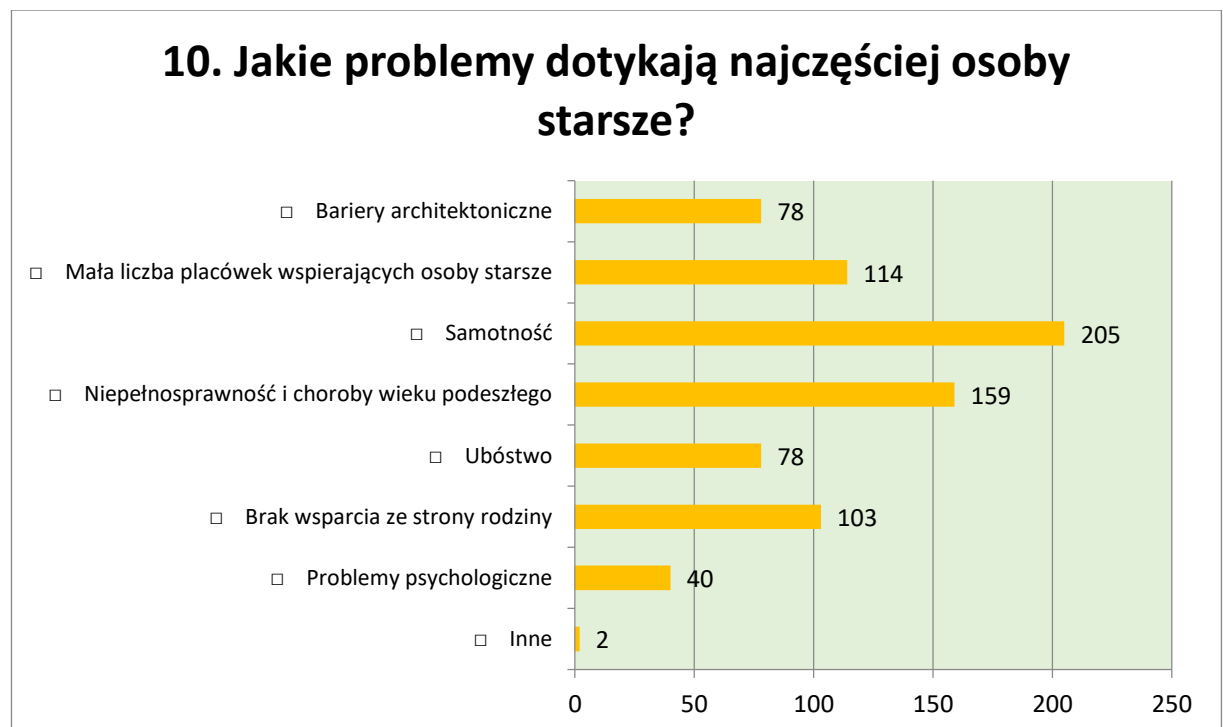

Ankietowani stwierdzili że głównym powodem bezrobocia w gminie jest trudna sytuacja na lokalnym rynku pracy. Na uwagę zasługuje fakt, że jednocześnie prawie połowa stwierdziła, że bezrobocie wynika z niechęci do podjęcia pracy spowodowanej również korzystaniem

ze świadczeń pomocy społecznej. Ponadto respondenci jako główny powód bezrobocia wskazali świadczenie „500 plus”, niskie wynagrodzenie, uzależnienia.

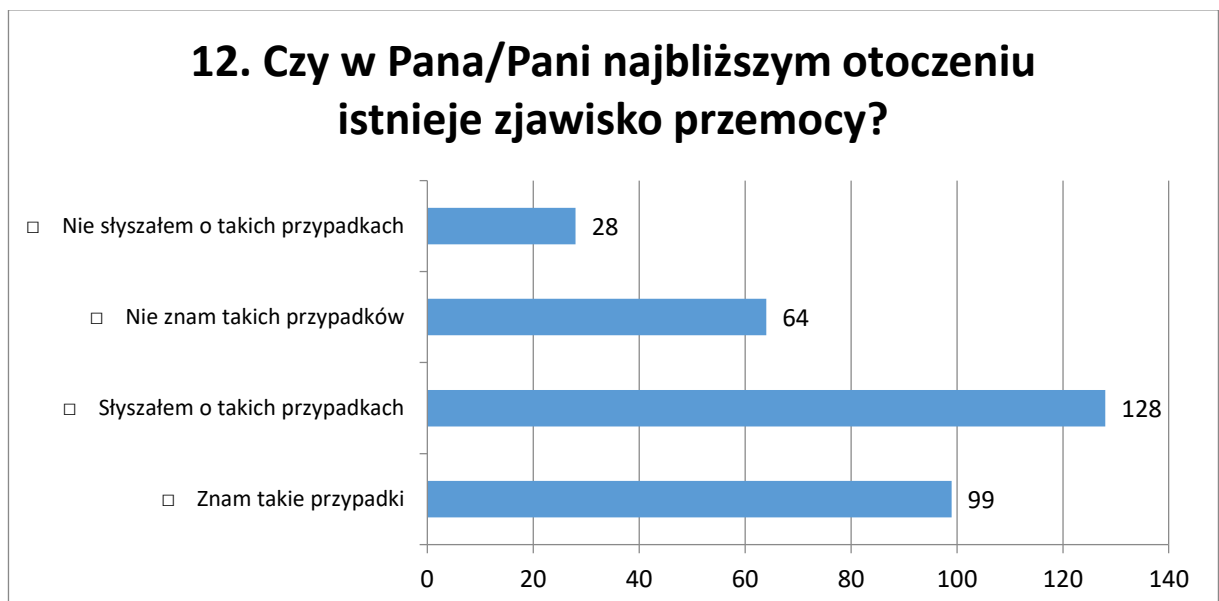
W ocenie ankietowanych, gmina Kolbuszowa jest gminą bezpieczną.

Osoby starsze borykają się przede wszystkim z samotnością, swoją niepełnosprawnością i chorobami wieku podeszłego. Ankietowani tym samym wskazali, że jest mała ilość placówek wspierających osoby starsze, co ma również odzwierciedlenie w kolejnym wskazanym problemie – brakiem wsparcia ze strony rodziny. Jako inne problemy ankietowani wskazali problemy komunikacyjne i brak zajęć dla osób starszych.

W związku ze stwierdzonymi problemami osób starszych, ankietowani ocenili, że oferta pomocy osobom starszym jest raczej niewystarczająca.

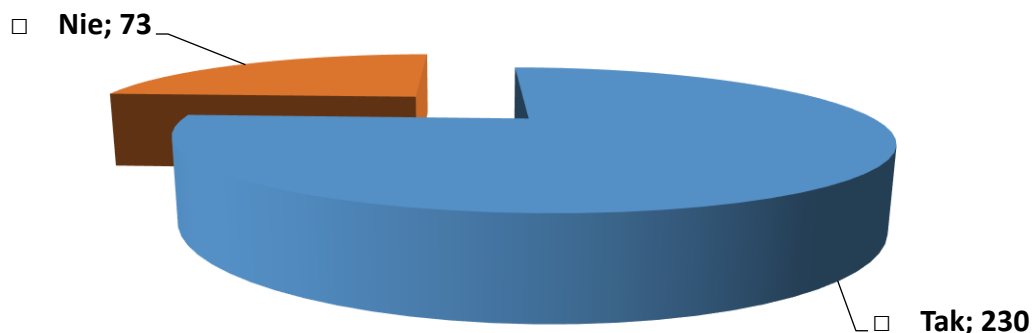

Zdecydowana większość ankietowanych słyszała lub zna przypadki przemocy w najbliższym

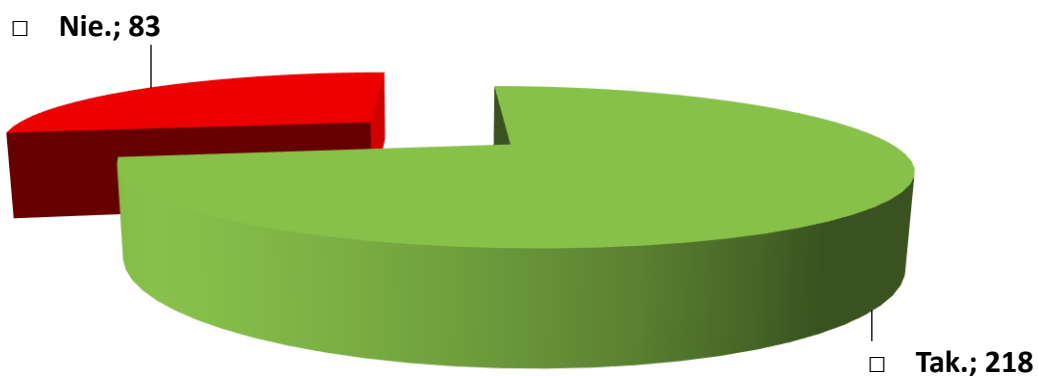
otoczeniu, co pozwala wierzyć, że nie ma obojętności mieszkańców na zjawiska przemocy.

13. Czy posiada Pan/Pani wiedzę dotyczącą rodzajów zachowań zaliczanych do przemocowych?

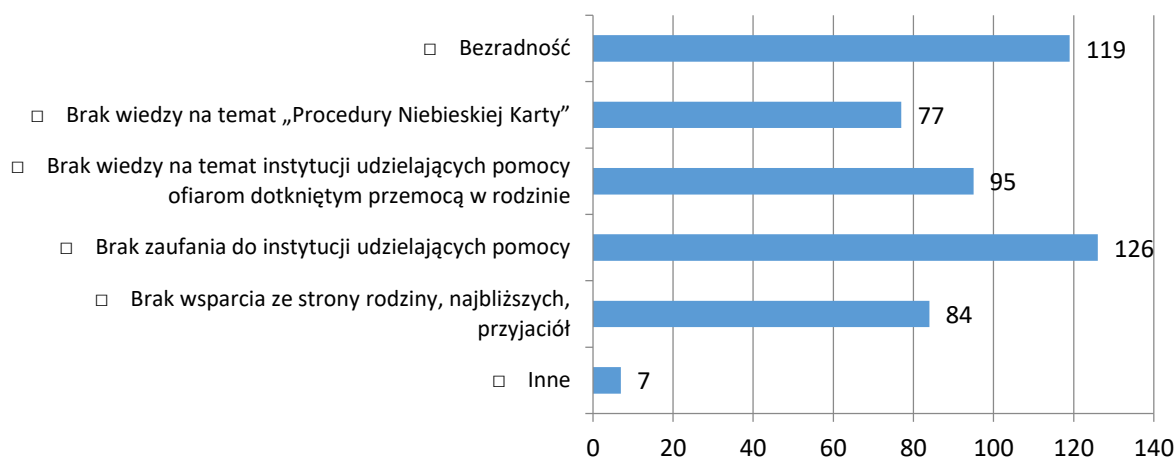
Ponad 2/3 respondentów posiada wiedzę w zakresie występujących rodzajów zachowań zaliczanych do przemocowych, jak również posiada wiedzę na temat procedury „Niebieskiej Karty”.

14. Czy wie Pan/Pani co to jest Procedura „Niebieskiej Karty”?

Zdecydowana większość bo aż 72% badanych wie co to jest procedura „Niebieskiej Karty”.

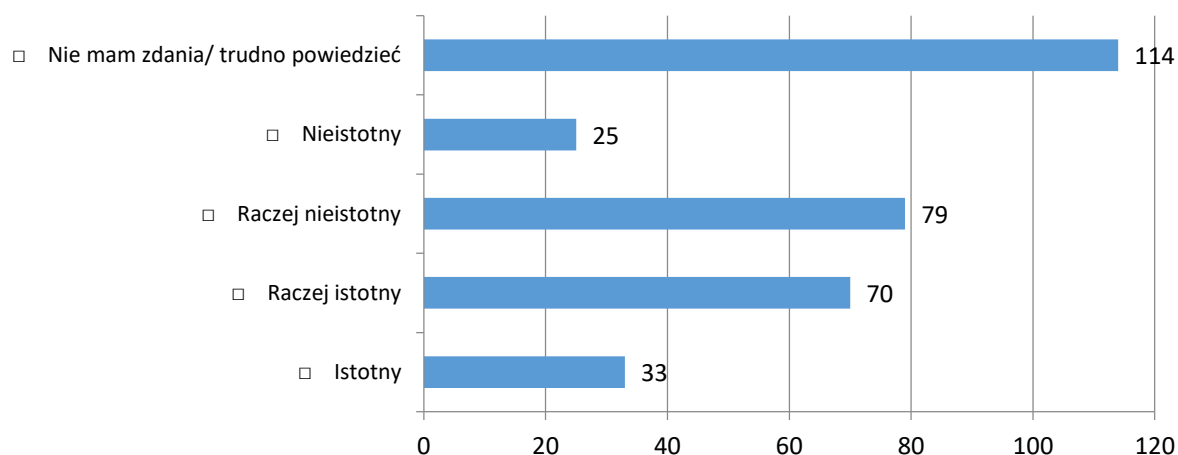
15. Jakie czynniki według Pani/Pana utrudniają podjęcie działań wobec sprawców przemocy w rodzinie przez osoby dotknięte ww. przemocą?

Mimo wiedzy na temat możliwości ochrony przed przemocą, występują przypadki utrudniające podjęcie działań wobec sprawców przemocy w rodzinie, w opinii ankietowanych spowodowane głównie przez brak zaufania do instytucji udzielających pomocy. Kolejnym czynnikiem jest bezradność i brak wiedzy osób dotkniętych przemocą na temat instytucji udzielających pomocy ofiarom przemocy.

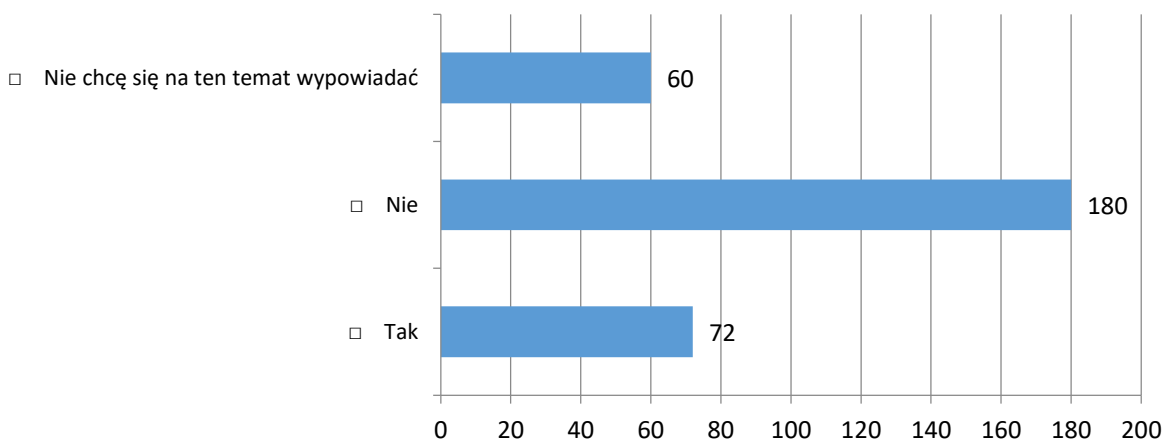
W ocenie respondentów utrudnieniem podjęcia działań wobec sprawcy przemocy jest „ciche przyzwolenie członków rodziny” – 84 osoby stwierdziły, że występuje brak wsparcia ze strony rodziny, najbliższych, przyjaciół. Ponadto innymi wskazanymi czynnikami utrudniającymi podjęcie działań wobec sprawców przemocy w rodzinie to: strach ofiar, brak wiary w możliwość poprawy swojej sytuacji jak również uzależnienie od osoby, która stosuje przemoc.

16. Na ile istotny zdaniem Pana/Pani jest problem osób bezdomnych w gminie?

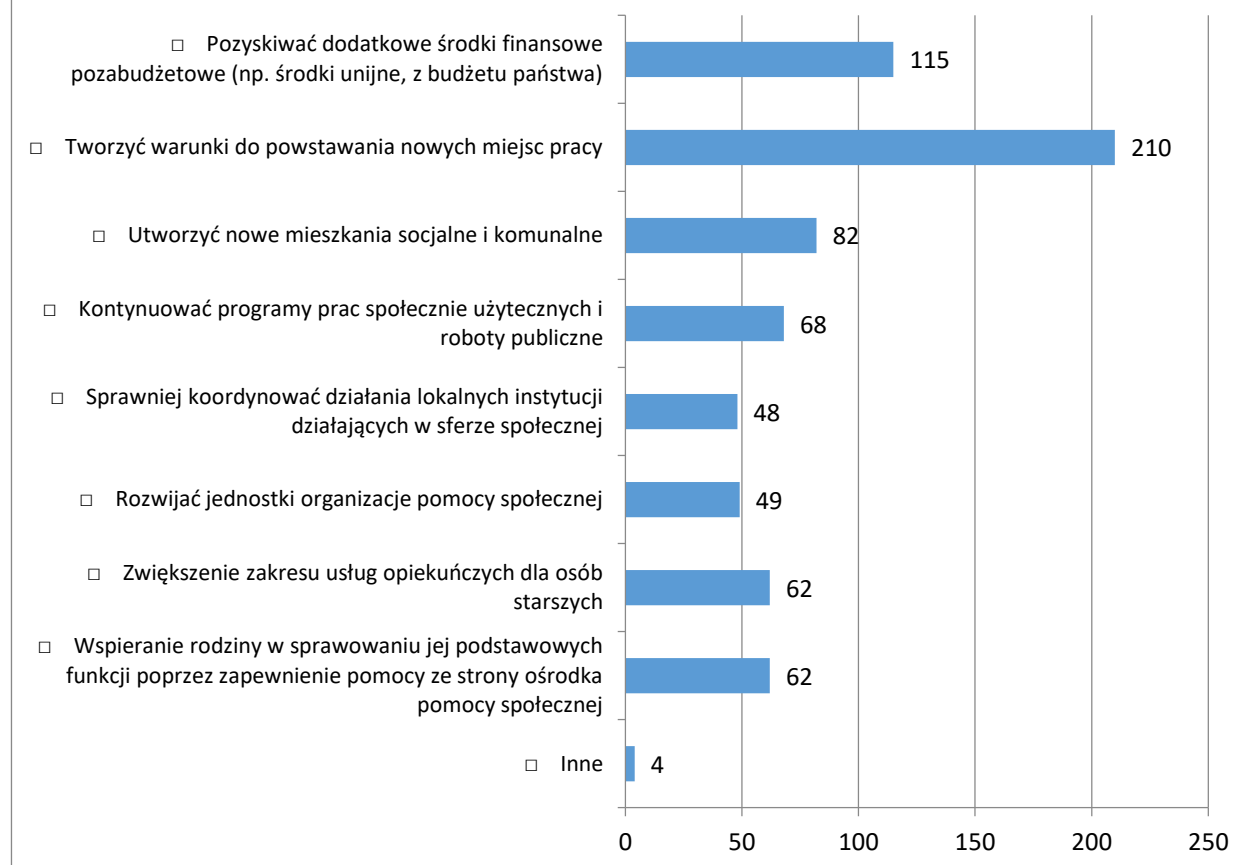

Większość osób nie ma zdania na temat bezdomności w gminie, lub jest to problem raczej nieistotny, choć są takie przypadki.

17. Czy Pana/Pani rodzina korzysta ze świadczeń pomocy społecznej?

18. Jakie działania powinien podjąć samorząd gminny, aby ograniczyć obszary problemów społecznych?

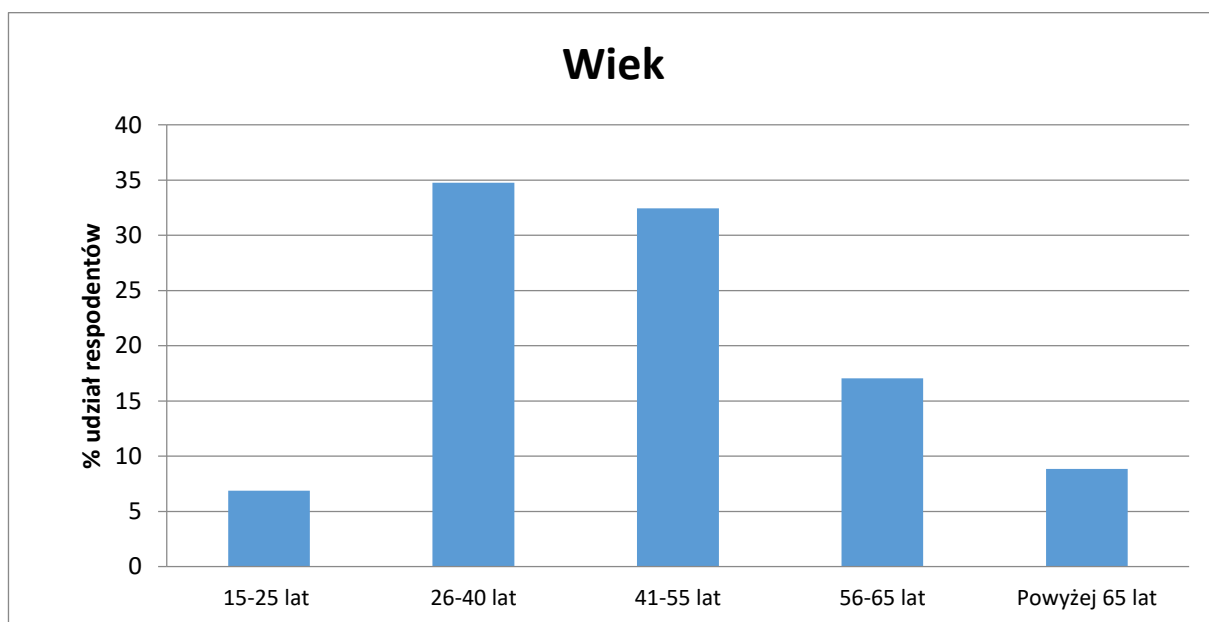
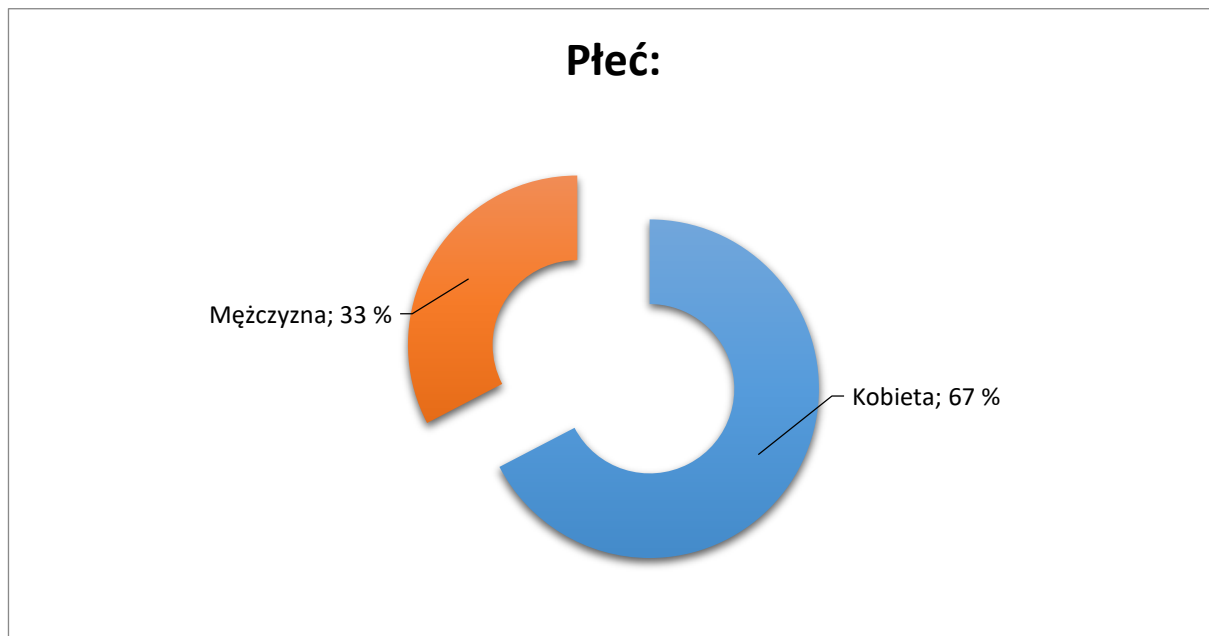

Respondenci stwierdzili, że aby ograniczyć występujące obszary problemów społecznych, samorząd przede wszystkim winien tworzyć warunki powstawania nowych miejsc pracy i pozyskiwać dodatkowe środki finansowe pozabudżetowe (np. środki unijne, z budżetu państwa). Oczekiwanym działaniem jakie winien podjąć samorząd jest budownictwo socjalne i komunalne.

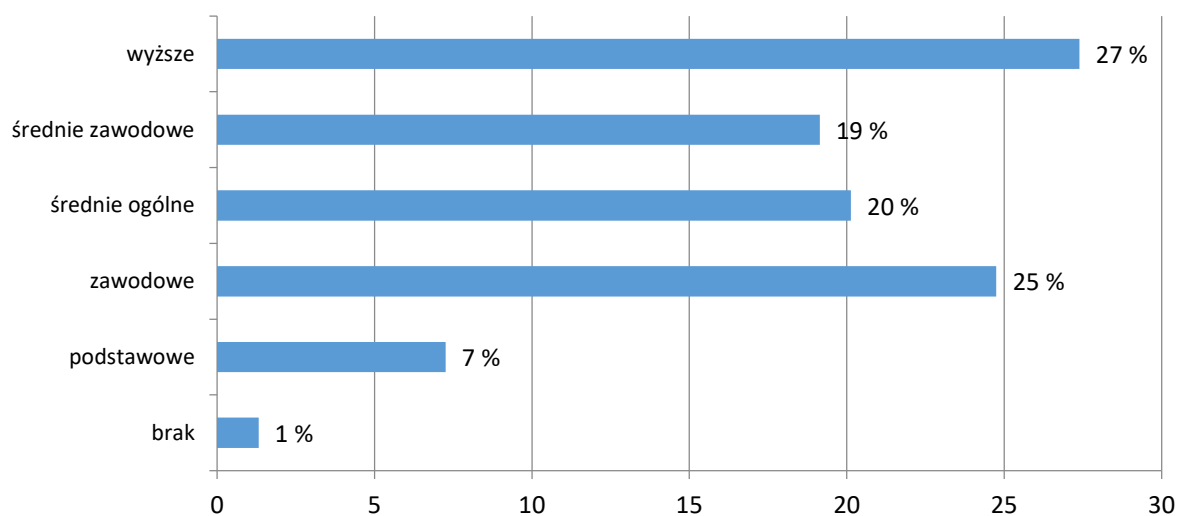
Wśród innych oczekiwanych działań samorządu wskazują działania w zakresie edukacji bezrobotnych, motywowania ich do podjęcia pracy, prowadzenie szkoleń uświadamiających ludzi, że warto pracować. Ponadto szkoły powinny pokazywać wzorce i uczyć, że nie muszą uczniowie powielać złych wzorców z domu.

Ponadto respondenci wypowiedzieli się jakie działania należy podjąć, aby przeciwdziałać negatywnym zjawiskom na terenie gminy w różnych obszarach z zakresu społecznego (wsparcia ubogich, sytuacji niepełnosprawnych, dostępu do służby zdrowia, działania na rzecz osób starszych, działania w zakresie bezpieczeństwa), które znalazły swoje odzwierciedlenie w analizie.

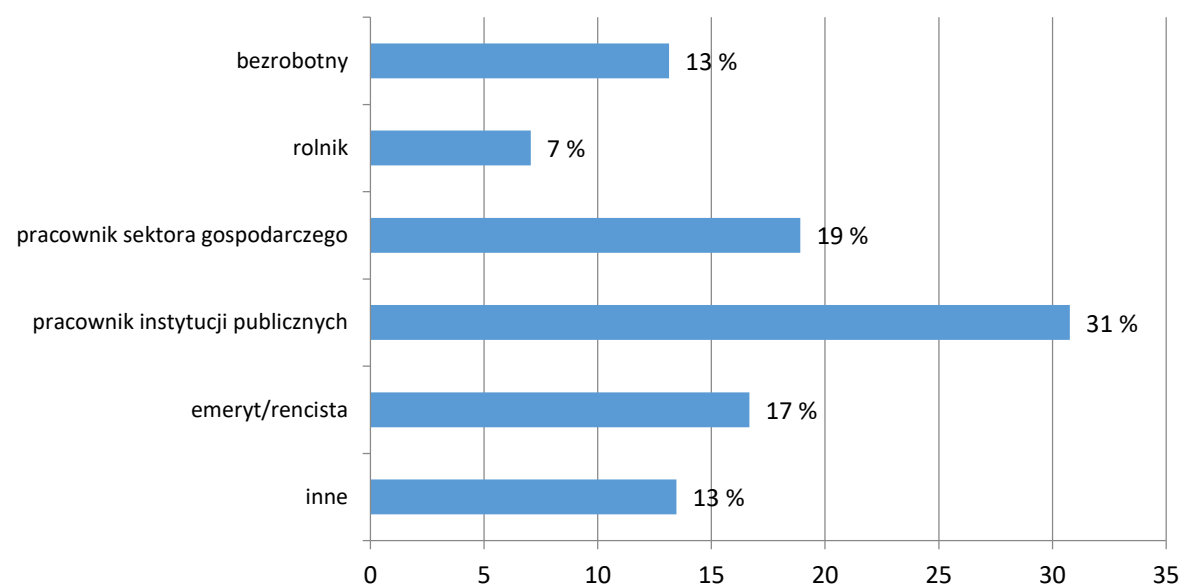
W badaniu udział wzięło 321 osób, których struktura przedstawia się następująco:

Wykształcenie

Grupa zawodowa

7. Analiza SWOT

Analiza SWOT jako najbardziej rozpowszechniony sposób analizy strategicznej, obejmuje najważniejsze zjawiska społeczne w gminie i w jej otoczeniu. Nazwa metody jest akronimem angielskich słów strengths (mocne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse potencjalne lub zaistniałe w otoczeniu), threats (zagrożenia prawdopodobne lub istniejące w otoczeniu). Rozpoznanie i ocena zagrożeń oraz szans wynikających z otoczenia, jak również z potencjału wewnętrznego, stanowi zbiór informacji, na podstawie których możliwe jest wytyczanie celów strategicznych.

Mocne strony	Słabe strony
- aktywne działania władz gminy w rozwiązywaniu problemów społecznych - zrozumienie władz gminnych dla potrzeb mieszkańców w zakresie pomocy społecznej - stabilna i doświadczona kadra ośrodka pomocy społecznej - dobre rozeznanie środowiska lokalnego pod względem problemów społecznych - dobre usytuowanie i baza lokalowa instytucji pomocy społecznej - działania zespołu interdyscyplinarnego - kompleksowa pomoc dla osób zagrożonych przemocą lub doznających przemocy w rodzinie - fachowe, powszechne i bezpłatne doradztwo prawne, psychologiczne, pedagogiczne, socjalne, rodzinne, terapeutyczne - dobra współpraca pomiędzy jednostkami pomocy społecznej, oświaty, policji, urzędu pracy, służby zdrowia, kuratorów - możliwość korzystania na terenie gminy z instytucji pomocy społecznej tj. Środowiskowego Domu Samopomocy, Warsztatów Terapii Zajęciowej, Świetlicy Profilaktyczno – Wychowawczej, dziennych domów dla osób starszych. - żłobek - spółdzielnie socjalne, CIS, KIS - programy skierowane do osób niepełnosprawnych i starszych - realizacja gminnych programów ukierunkowanych na wsparcie rodzin, wsparcie rodzin wielodzietnych i przeciwdziałanie przemocy	- bariery architektoniczne w instytucjach użyteczności publicznej - niewystarczająca świadomość osób wymagających pomocy o możliwości uzyskania opieki i wsparcia - utrwalenie się wśród klientów pomocy społecznej postaw roszczeniowych - niewystarczająca liczba miejsc - duży koszt utrzymania dziecka w przedszkolu - zbyt mało mieszkań komunalnych i socjalnych - ograniczenia instytucjonalne i kadrowe w środowiskowym systemie wsparcia - niedostateczne wykorzystanie przez organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości istniejących przepisów prawa - bark warunków do wykorzystywania egzekucji, eksmisji wobec sprawców przemocy - mała ilość wskazań w wyrokach sądowych obowiązku uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno - edukacyjnych - niewszczywanie procedury Niebieskiej Karty ze strony oświaty, służby zdrowia, GKRPA - nadmiar obowiązków pracowników pomocy społecznej, niskie zarobki - duża liczba osób nadużywających alkohol - zbyt mała ilość działań profilaktycznych - niewystarczające kompetencje wychowawcze rodziców - mała atrakcyjność i mało form alternatywnego spędzania czasu wolnego dla młodzieży - niewystarczająca liczba miejsc

- funkcjonowanie grupy samopomocowej dla pracowników socjalnych pracujących w obszarze pomocy społecznej - wzrastająca świadomość społeczeństwa w postrzeganiu przemocy w rodzinie i korzystanie z pomocy specjalistycznej - zatrudnienie asystentów rodziny - wypożyczalnie sprzętu rehabilitacyjnego i specjalistycznego - prężnie działające organizacje pozarządowe, szkoła specjalna, poradnia psychologiczno - pedagogiczna - wzrost liczby godzin usług opiekuńczych dla osób starszych, niepełnosprawnych przez świadczenie ich przez organizacje pozarządowe	- w żłobkach - długie okresy oczekiwania na rehabilitację - brak mieszkań chronionych - brak lokalu do spędzania czasu wolnego przez młodzież - zbyt mało zakładów pracy na terenie gminy oferujących miejsca pracy

Szanse	Zagrożenia
- środki pomocowe i strukturalne Unii Europejskiej - aktywne działanie władz gminnych w pozyskaniu środków unijnych - sprzyjające warunki powstawania nowych fundacji i organizacji pozarządowych - rozwój ekonomii społecznej - dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowych - rozwój opieki żłobkowej - tworzenie i realizacja programów przeciwdziałającym wykluczeniu społecznemu - rozwój infrastruktury transportowo - komunikacyjnej w gminie - położenie w niedalekiej odległości od centrów przemysłowych (Rzeszów, Mielec) - stworzenie sprzyjających warunków dla inwestorów w specjalnej strefy ekonomicznej - tworzenie nowych miejsc pracy poprzez wykorzystanie położenia dla nowych inwestycji - wzrost poziomu wykształcenia wykwalifikowanej kadry systemu pomocy społecznej - polityka prorodzinna	- migracja osób młodych i wykształconych do większych jednostek administracyjnych lub za granicę - zbyt wolna reakcja systemu edukacji zawodowej na potrzeby rynku pracy - pogarszający się stan zdrowia społeczeństwa - zwiększenie się liczby osób z orzeczeniem o niepełnosprawności - starzenie się społeczeństwa - postępująca degradacja wartości rodziny oraz postępujący zanik wzorców wychowawczych, osłabienie więzi rodzinnych i społecznych - niestabilna polityka społeczna przerzucanie zadań na gminę bez dostatecznego zabezpieczenia finansowego - wzrastająca liczba osób wymagających wsparcia w formie usług społecznych - skomplikowane procedury pozyskania środków zewnętrznych na realizację projektów - małe zainteresowania lokalnego rynku pracy w zatrudnieniu osób niepełnosprawnych - niska aktywność zawodowa kobiet - przyjęcie postawy roszczeniowej oraz ograniczenie motywacji do podjęcia aktywności zawodowej - mało satysfakcjonujące wynagrodzenie

- aktywizacja bezrobotnych, rozwinięte poradnictwo zawodowe - poprawa funkcjonowania osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym poprzez ich udział w programach i projektach - dodatkowe środki finansowe dla osób zagrożonych wykluczeniem - wzrost świadomości mieszkańców w zakresie przysługujących praw i form wsparcia - uproszczenie przepisów prawa - likwidacja barier architektonicznych - wzrastająca świadomość społeczna w postrzeganiu przemocy w rodzinie i korzystanie z pomocy specjalistów - akceptacja społeczna dla działań mających charakter profilaktyczny – zapobieganie patologii i wykluczeniu społecznemu - aktywność organizacji pozarządowych, osób prywatnych, stowarzyszeń, fundacji w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej	

8. Prognoza zmian dla polityki społecznej w zakresie objętym strategią

Analiza szerokiego spektrum programów rozwoju, których wdrażanie będzie w perspektywie najbliższych lat oddziaływać na sytuację w gminie, pozwala prognozować, że w tym okresie, pomoc społeczna stanowić będzie fundamentalny element w polityce zarówno państwa polskiego, jak i samorządu lokalnego. Będzie to efekt między innymi wprowadzania w życie programu „Europa 2020”, który poświęca wiele uwagi poprawie sytuacji w sferze społecznej.

Gmina Kolbuszowa, podobnie jak inne samorządy w Polsce, stanie wkrótce przed koniecznością zmierzenia się z nowymi problemami wynikającymi zarówno z uwarunkowań lokalnych, jak wpływu zewnętrznej sytuacji społeczno-polityczno-gospodarczej. Wśród czynników zewnętrznych mających istotny wpływ na sytuację społeczną w gminie warto wymienić te, które wynikają z niekorzystnych perspektyw demograficznych – starzenie się społeczeństwa gminy, migracje – zwłaszcza ludzi młodych, niekorzystne zmiany w obszarze podstawowych wartości rodzinnych skutkujących rozpadem rodzin, w tym rodzin wielopokoleniowych, oraz innych nieznanych jeszcze dzisiaj zagrożeń.

Mając na względzie oddziaływania i problemy globalne, lokalna polityka społeczna w gminie musi uwzględniać narastający problem starzenia się społeczeństwa, zmiany systemu wartości, zmiany w strukturze rodziny, czy też powiększające się obszary zagrożeń funkcjonowania jednostki i rodziny. Można więc przyjąć, że pomoc społeczna będzie podlegać dużym przemianom zarówno w układzie instytucjonalnym, jak i zadaniowym. Rozwój sytuacji społecznej na terenie Gminy będzie ściśle związany z rozwojem ekonomiczno – społecznym społeczności lokalnej. Uwzględniając przeprowadzoną diagnozę sytuacji społecznej w gminie Kolbuszowa oraz skalę i znaczenie społeczne ujawniających się problemów, uwzględniając zagrożenia i problemy wynikające z sytuacji zewnętrznej, ale przede wszystkim biorąc pod uwagę uwarunkowania lokalne, prognozuje się:

- potrzebę niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy;
- dalsze rozwarstwienie materialne społeczeństwa;
- utrzymywanie się niedoboru pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin, rozproszenie i niewystarczający poziom integracji działań pomocowych świadczonych osobom dotkniętym przemocą, utrzymywanie się niewystarczającego poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom, utrzymywanie się zapotrzebowania na usługi edukacyjne;

- zwiększoną dzietność rodzin spowodowaną programem Rodzina 500+;
- zwiększającą się liczbę rodzin niepełnych;
- niewystarczający w stosunku do narastających potrzeb poziom funkcjonowania systemu pieczy zastępczej;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe dla rodzin;
- występowanie zjawiska niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, w wychowaniu dzieci;
- niewystarczająca jakość życia osób z niepełnosprawnością, występowanie sytuacji niepełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym, występowanie stanu niewystarczającej integracji społecznej osób z niepełnosprawnością;
- występowanie osób bezrobotnych, dla których niepełnosprawność jest dodatkowym ograniczeniem w dostępie do zatrudnienia;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób z niepełnosprawnością i ich rodzin;
- utrzymywanie się potrzeb pomocy względem osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin;
- występowanie izolacji i wykluczenia z życia społecznego osób starszych;
- wzrastające potrzeby w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób starszych;
- utrzymywanie się zapotrzebowania na nowe lub unowocześnione usługi świadczone przez przygotowane do tego podmioty sektora pozarządowego osobom oraz rodzinom;
- występowanie potrzeb wymagających rozwiązań innowacyjnych dla obszaru polityki społecznej;
- tworzenie szerokich partnerstw lokalnych w celu rozwiązywania problemów społecznych
- wzrost aktywności społecznej mieszkańców;
- utrzymywanie się rozproszenia inicjatyw i działań prowadzonych przez instytucje publiczne i prywatne.

Przedstawione powyżej prognozy pozwalają zdefiniować system działań czyli strategię, która powinna być zrealizowana, aby ograniczyć skutki różnorodnych zagrożeń wynikających zarówno z uwarunkowań zewnętrznych, naturalnych zjawisk biologicznych, problemów cywilizacyjnych, jak i niedoskonałości lokalnego systemu polityki społecznej. Proponowana strategia będzie obejmować osiągnięcie celów nastawionych na eliminację zagrożeń oraz poprawę sytuacji, która

w czasie opracowywania Strategii została zidentyfikowana jako niekorzystna.

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie Gminy, poprzez realizację celów i zadań strategicznych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu problemów dotyczących społeczność lokalną. Wdrożenie strategii spowoduje:

- poprawę bezpieczeństwa socjalnego obywateli oraz poprawę warunków ich życia,
- zwiększenie liczby miejsc na lokalnym rynku pracy,
- wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,
- poprawę stanu zdrowia i sprawności fizycznej, w tym szczególnie osób starszych i niepełnosprawnych,
- poprawę jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych,
- zapewnienie dostępu do usług pielęgnacyjnych i opiekuńczych w środowisku zamieszkania,
- wzmocnienie pozycji rodziny w społeczności lokalnej,
- zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie,
- zmniejszenie rozmiaru problemu uzależnień w gminie,
- stworzenie dogodnych warunków rozwoju dzieci i młodzieży.

Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie Gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

9. Misja i Wizja

9.1. Misja

Kluczowym elementem niniejszej strategii jest misja, będąca naczelnym celem polityki społecznej miasta i gminy Kolbuszowa, wokół której powinny koncentrować się działania różnych lokalnych instytucji publicznych, środowisk i organizacji społecznych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych gminy i jej mieszkańców. Misja precyzuje jaki powinien być wizerunek gminy w perspektywie następnych kilku lat i jakie są priorytety w działaniach na rzecz zaspokojenia potrzeb społecznych mieszkańców.

Podniesienie jakości życia mieszkańców i stwarzanie im warunków do rozwoju, wzmocnienie rodzin, przeciwdziałanie różnym formom marginalizacji i wykluczenia społecznego oraz integrowanie społeczności lokalnej.

9.2. Wizja

Kompleksowe wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

10. Cele strategiczne, operacyjne, kierunki działań

Zaplanowane działania skupiają się przede wszystkim na utrzymaniu i rozwoju funkcjonującego systemu pomocy społecznej, opartego na współpracy wielu instytucji, organizacji pozarządowych, a także organizacji i realizacji profesjonalnych rozwiązań problemów społecznych, aktywizacji środowisk i osób marginalizowanych, zagrożonych lub dotkniętych wyłączeniem społecznym oraz edukacji społecznej.

W celu realizacji działań niezbędne jest stałe, systematyczne diagnozowanie problemów społecznych, a także dążenie do profesjonalnego oraz sprawnego działania i współpracy służb społecznych.

Planowane w Strategii działania przewidują znaczny udział, partnerów społecznych czyli organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej. Źródłem finansowania działań ujętych w Strategii, będzie budżet gminy, gdyż podejmowane działania mieszczą się w obszarze lokalnej polityki społecznej w ramach podstawowych, statutowych zadań Ośrodka Pomocy Społecznej. Część działań ujętych w strategii będzie realizowane w uzupełnieniu lub we współpracy z innymi jednostkami samorządowymi szczebla powiatowego lub wojewódzkiego. Znaczna część środków budżetu, będzie pochodzić z budżetu państwa w formie subwencji bądź dotacji celowych, finansujących w części realizację programów rządowych i ministerialnych.

Cel strategiczny 1

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz zapobieganie jego skutkom.

Cele operacyjne

1. Ograniczenie skali bezrobocia i ubóstwa.
2. Przeciwdziałanie, przemocy i rozwiązywanie problemów uzależnień w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1

1. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Kolbuszowej w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach.
2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami dotkniętymi bezrobociem i ubóstwem, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
3. Zmniejszanie skutków bezrobocia i ubóstwa poprzez pomoc finansową i rzeczową udzielaną przez M-GOPS w Kolbuszowej.
4. Opracowywanie i realizowanie projektów/programów służących aktywizacji osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i bezrobociem, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
5. Podejmowanie współpracy/partnerstwa z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym działającymi na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i bezrobociem.
6. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, stypendiów szkolnych, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2

1. Rozwój pomocy osobom i rodzinom z problemem uzależnienia, przemocą w rodzinie poprzez kompleksowe działania o charakterze interdyscyplinarnym.
2. Edukacja społeczna i promowanie trzeźwego stylu życia.
3. Podejmowanie przedsięwzięć skierowanych do rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe.
4. Podejmowanie działań poprawiających dostępność do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osób uzależnionych oraz członków ich rodzin.
5. Diagnozowanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie.
6. Pomoc rodzinom dotkniętym uzależnieniami i przemocą w rodzinie w dostępie do wsparcia psychologicznego, prawnego, socjalnego.
7. Zintensyfikowanie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie oraz innych uzależnień w szczególności u dzieci i młodzieży.
8. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
9. Realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
10. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym, działającymi na rzecz dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2019-2026.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Urząd Miejski w Kolbuszowej, Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Partnerzy w realizacji działań:

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy w Kolbuszowej, Prokuratura, Sąd Rejonowy, Policja, Straż Miejska, organizacje pozarządowe, kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- Liczba klientów podopiecznych M-GOPS w Kolbuszowej objętych przez Powiatowy Urząd Pracy w Kolbuszowej różnymi formami wsparcia
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa, alkoholizmu i narkomanii, przemocy w rodzinie
- liczba opracowanych i realizowanych projektów oraz liczba osób nimi objętych
- liczba przedsięwzięć realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi
- liczba zaktywizowanych beneficjentów pomocy społecznej
- liczba podjętych działań przez Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, grupy robocze, Gminny Zespół Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, dot. osób dotkniętych przemocą domową
- liczba osób objętych pomocą, a dotkniętych problemem uzależniania i przemocy w rodzinie
- liczba i rodzaj działań edukacyjnych
- liczba osób korzystających z działań edukacyjnych
- liczba podjętych działań profilaktycznych
- liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach profilaktycznych
- liczba przedsięwzięć skierowanych do rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe
- liczba udzielonych porad i liczba osób, które korzystały z pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej.

Cel strategiczny 2

Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne

1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu realizacji funkcji opiekuńczo - wychowawczych.
2. Pomoc rodzinom dysfunkcyjnym.
3. Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1

1. Wsparcie rodzin w zakresie zabezpieczenia potrzeb życiowych
2. Rozwój systemu ulg skierowanych do rodzin wielodzietnych
3. Zapewnienie dostępności do opieki przedszkolnej i żłobkowej
4. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą
5. Organizacja szkoleń podnoszących kompetencje opiekuńczo-wychowawcze rodziców.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2

1. Utworzenie grupy wsparcia dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi
2. Szkolenia podnoszące kompetencje rodziców w zakresie wychowywania dzieci
3. Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym funkcjonowaniu poprzez szeroko pojętą pracę socjalną, a także asystenturę rodzinną
4. Podejmowanie działań mających na celu powrót dzieci do rodziny biologicznej z pieczy zastępczej
5. Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego dla rodzin, w tym pomocy psychologiczno-pedagogicznej, terapeutycznej i prawnej, m.in. poprzez utworzenie punktu udzielającego kompleksowej pomocy dla rodziny
6. Zwiększenie dostępności wsparcia specjalistycznego dla rodzin borykających się z problemem uzależnienia, przemocy oraz innymi czynnikami pogłębiającymi problem dysfunkcji
7. Organizacja szkoleń dla kadry pracującej z rodzicami
8. Organizacja zajęć/grup socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3

1. Podnoszenie jakości i warunków kształcenia w placówkach oświatowych
2. Zapewnienie odpowiedniej pomocy socjalnej (ubranie, wyżywienie, stypendium szkolne, itp.) dzieciom z rodzin ubogich
3. Umożliwienie korzystania z programów mających na celu dożywianie dzieci uczęszczających do szkół i przedszkoli
4. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, w tym sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych, organizowanie wypoczynku, remontowanie i rozbudowę obiektów sportowych, budowę nowych ścieżek rowerowych, placów zabaw i innych miejsc rekreacji
5. Rozwijanie oferty świetlic w gminie, w tym środowiskowych i szkolnych
6. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, policji, organizacji pozarządowych i kościoła
7. Utworzenie miejsca spotkań dla młodzieży
8. Organizacja kolonii i wyjazdów turystycznych dla dzieci i młodzieży.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2019-2026.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Urząd Miejski w Kolbuszowej, Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej

Partnerzy w realizacji działań:

Placówki oświatowe szczebla podstawowego, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kolbuszowej, placówki służby zdrowia, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, straż miejska, organizacje pozarządowe, Stowarzyszenie NIL, Polski Komitet Pomocy Społecznej, CARITAS (WTZ), kościoły, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba odbytych szkoleń dla rodziców
- liczba rodziców biorących udział w szkoleniach
- liczba przeszkolonych pracowników pracujących z rodzicami
- ilość zorganizowanych kolonii i wyjazdów turystycznych
- liczba rodzin objętych pracą socjalną
- liczba podjętych działań w zakresie pomocy rodzinom wielodzietnym
- liczba udzielonych ulg skierowanych do rodzin wielodzietnych
- liczba zajęć/grup socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży
- liczba dostępnych miejsc w przedszkolach i żłobkach
- liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego
- liczba zmodernizowanych i wyposażonych placówek oświatowych
- liczba dzieci objętych wsparciem (dożywianie, ubranie, stypendium socjalne, zasiłek socjalny, itp.)
- liczba przedsięwzięć służących wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci i młodzieży
- liczba odremontowanych, rozbudowanych obiektów sportowych, nowych ścieżek rowerowych, utworzonych placów zabaw i innych miejsc rekreacji
- liczba świetlic oraz liczba dzieci z nich korzystających
- liczba wspólnych przedsięwzięć różnych podmiotów działających na rzecz rodziny i dziecka
- liczba spotkań grup wsparcia
- liczba asystentów rodziny
- liczba rodzin i dzieci objętych asystenturą rodzinną
- liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych z pieczy zastępczej.

Cel strategiczny 3

Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym.

Cele operacyjne

1. Aktywizowanie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki środowiskowej,
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi i z niepełnosprawnościami,
2. Zwiększenie ilości i podnoszenie jakości usług opiekuńczych, obejmujących m.in. pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem
3. Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i z niepełnosprawnościami – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych
4. Utworzenia ośrodków wsparcia pobytu dziennego dla osób starszych
5. Wspieranie finansowania osób z niepełnosprawnościami
6. Likwidacji barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej
7. Pozyskiwanie środków gminnych i rządowych na realizację projektów i programów skierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych
8. Tworzenie grup samopomocowych osób starszych i z niepełnosprawnościami
Podejmowanie współpracy z PCPR-em, PUP-em i PFRON-em w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami
9. Rozwijanie współpracy z podmiotami wspierającymi osoby z zaburzeniami psychicznymi.
10. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym oraz z kościołem działających na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami
11. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i z niepełnosprawnościami w codziennym życiu

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2019-2026.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Urząd Miejski w Kolbuszowej, Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej

Partnerzy w realizacji działań:

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kolbuszowej, placówki służby zdrowia, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, straż miejska, organizacje pozarządowe, kościół, społeczność lokalna, placówki oświatowe szczebla podstawowego.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością
- liczba osób starszych i z niepełnosprawnościami objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej
- liczba osób objętych specjalistycznymi usługami specjalistycznymi, usługami pomocy sąsiedzkiej oraz liczba opiekunek
- liczba osób objętych teleopieką
- liczba przedsięwzięć organizowanych dla osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz liczba osób nimi objętych
- liczba osób z zaburzeniami psychicznymi objętych wsparciem
- liczba przedsięwzięć realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi
- liczba wolontariuszy
- liczba miejsc w dziennych ośrodkach wsparcia dla osób starszych i z niepełnosprawnościami
- liczba osób korzystających z dziennych ośrodków wsparcia
- liczba grup samopomocowych

- liczba zrealizowanych programów i projektów
- liczba osób korzystających z programów i projektów skierowanych do osób starszych i z niepełnosprawnościami.

Cel strategiczny 4

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele operacyjne

1. Wzmacnianie kadry pomocy społecznej oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.
2. Wyzwalanie aktywności obywatelskiej.
3. Interdyscyplinarne diagnozowanie problemów społecznych i potrzeb mieszkańców.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3

1. Rozwijanie kompetencji kadry pomocy społecznej
2. Rozwijanie infrastruktury socjalnej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby, nowych
3. Zachęcanie mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych
4. Zwiększenie dostępu mieszkańców gminy do informacji o możliwościach uzyskania pomocy i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. przez sieć internet
5. Coroczne informowanie decydentów, w tym radnych miejskich, o występujących w gminie problemach społecznych i istniejących potrzebach społecznych
6. Inicjowanie w gminie działalności organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej
7. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy współpracy jednostek organizacyjnych i pomocniczych gminy z placówkami służby zdrowia, kuratorami sądowymi, organami państwowymi (policja, wymiar sprawiedliwości), sektorem pozarządowym o zasięgu gminnym, ponadgminnym i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego oraz kościołem
8. Wspieranie lokalowe organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet gminy źródeł finansowania
9. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2019-2026.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Urząd Miejski w Kolbuszowej, Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej

Partnerzy w realizacji działań:

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kolbuszowej, placówki służby zdrowia, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, straż miejska, organizacje pozarządowe, kościoły, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy, wojewódzki) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba szkoleń i kursów, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej
- liczba specjalistów zatrudnionych w M-GOPS w Kolbuszowej
- liczba inicjatyw społecznych
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej
- liczba wspólnych przedsięwzięć z zakresu rozwiązywania problemów społecznych
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych
- liczba wolontariuszy
- liczba nowopowstałych obiektów socjalnych.

11. Zasady realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych

1. Zasada zrównoważonego rozwoju. Zasada ta mówi, że rozwój społeczno - gospodarczy gminy zapewnia równowagę w układzie społecznym, przestrzennym i ekologicznym. Jest to podstawowy warunek stabilności sprawnego funkcjonowania instytucji, zapewnienia mieszkańcom warunków godnego życia.
2. Zasada wielokierunkowego rozwoju inicjuje możliwość podejmowania różnorodnych działań społecznych oraz wzmacnia dobrze funkcjonujące zasoby i przedsięwzięcia.
3. Zasada orientacji na mieszkańców. Podstawowym podmiotem działania jest społeczność lokalna i poszczególni mieszkańcy. Źródłem zmian i rozwoju są ludzie, ich dążenia, umiejętności i wiedza. Władze gminy uwzględniając ten aspekt sprzyjają wysokiej aktywizacji mieszkańców gminy.
4. Zasada partnerstwa publiczno - prawnego. Sprzyja ona efektywnemu wykorzystaniu środków publicznych łącząc finanse różnych podmiotów, a przy korzystnych montażach finansowych pozwala na skuteczną i sprawną realizację ważnych przedsięwzięć. Realizacja tej zasady umacnia zespoły partnerskie powołane do wykonania projektów społecznych, badawczych czy edukacyjnych co jest w pełni zgodne z prawodawstwem Unii Europejskiej.
5. Zasada lokalnego zróżnicowania celów i narzędzi oddziaływania. Strategia zapewnia zróżnicowanie podejmowanych działań, określa lokalną hierarchię celów i kierunków działania w programach operacyjnych, do których są dostosowane różne instrumenty realizacyjne. Lokalna polityka wspierająca rozwój gminy odpowiada jej specyficznym uwarunkowaniom wewnętrznym oraz zachodzącym zmianom.

12. Ramy finansowe

Zidentyfikowane cele i działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w gminie wymagają odpowiednich źródeł finansowania, na które składają się:

- budżet gminy Kolbuszowa
- budżet samorządu Województwa Podkarpackiego
- budżet rządowy
- Fundusz Pracy
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
- środki finansowe organizacji pozarządowych
- sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Skuteczność działań zależy, zarówno od posiadanych środków finansowych jak i efektywności w ich dalszym pozyskiwaniu. Strategia jest podstawą skutecznego pozyskiwania środków finansowych na realizację projektów ze sfery społecznej.

Jako uzupełnienie środków własnych gminy należy wskazać aktywną współpracę z partnerami społecznymi, w tym organizacjami pozarządowymi, które niejednokrotnie mają szersze możliwości ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe.

Pomimo mnogości potencjalnych źródeł finansowania działań przewidzianych w niniejszej strategii, należy przypuszczać, iż większość projektów społecznych będzie realizowana ze środków własnych gminy Kolbuszowa. W związku z powyższym budżet gminy stanowi główne i podstawowe źródło finansowania strategii rozwiązywania problemów społecznych.

13. Monitoring i ewaluacja strategii

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych w celu osiągnięcia zakładanych rezultatów i jak największej efektywności planowanych oddziaływań musi być poddana monitoringowi i ewaluacji.

Do oceny i obserwacji wdrażanych działań i zaplanowanych celów strategii służą wskaźniki monitoringowe. W tym celu, aby jasno określić stopień efektywności realizacji strategii, dla każdego z celów, wyznaczono wskaźniki oceny efektywności jego realizacji. Zebrane i opracowane dane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji strategii.

Przedmiotem ewaluacji są przede wszystkim procesy i działania, których przebieg można zmienić w celu ich ulepszenia lub przyjęcia innych decyzji o sposobie ich prowadzenia. Ewaluacja i monitoring będą istotnymi elementami oddziaływań i jednocześnie głównymi instrumentami oceny strategii, dostarczać będą bowiem aktualnych informacji na temat efektywności podejmowanych działań, pozwalać na ciągłe aktualizowanie nieefektywnych treści, pełnić będą również funkcję aktywizacyjną oraz społeczno – polityczną. Będą miały również znaczenie dla podmiotów realizujących strategię, które sprawdzają w ten sposób efektywność działań i skuteczność przyjętych założeń.

Prowadzeniem monitorowania, wdrażania strategii oraz jej ewaluacją zajmować się będzie Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej.

Zakładany jest coroczny przegląd strategii, mogący skutkować modyfikacją jej zapisów. Przegląd wskazywać będzie stopień realizacji wskaźników oraz aktualność zakładanych celów. Raporty, sprawozdania i informacje z wykonania w danym roku zadań z zakresu niniejszej strategii oraz potrzeby w tym zakresie będą zbierane przez Ośrodek Pomocy Społecznej od instytucji uczestniczących. M – GOPS w Kolbuszowej będzie przedkładał całościowe sprawozdanie roczne Radzie Miejskiej w Kolbuszowej w terminie do 31 marca każdego roku.

14. Wykaz tabel, wykresów, map

Tabela 1. Podział administracyjny miasta i gminy Kolbuszowa na koniec 2018 r.

Tabela 2. Struktura demograficzna mieszkańców miasta i gminy Kolbuszowa

Tabela 3. Wysokość udzielonych świadczeń z podziałem na rodzaj i rok

Tabela 4. Ilość osób ubiegających się o pomoc społeczną w zależności od przyczyn udzielania takiej pomocy na poziomie gminy Kolbuszowa

Tabela 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

Tabela 6. Świadczenia udzielane przez M-GOPS Kolbuszowa

Tabela 7. Liczba rodzin i kwota zasiłków rodzinnych z dodatkami

Tabela 8. Liczba świadczeń opiekuńczych

Tabela 9. Kwoty wypłaconych świadczeń pielęgnacyjnych

Tabela 10. Fundusz alimentacyjny

Tabela 11. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne

Tabela 12. Ubóstwo jako jedna z przyczyn udzielenia pomocy

Tabela 13. Struktura osób bezrobotnych w gminie Kolbuszowa za 2018 r.

Tabela 14. Bezrobocie jako jedna z przyczyn udzielenia pomocy

Tabela 15. Liczba rodzin objętych opieką asystentów

Tabela 16. Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba jako jedna z przyczyn udzielenia pomocy

Tabela 17. Uzależnienia jako przyczyna udzielenia pomocy

Tabela 18. Liczba uzależnionych w stosunku, do których podjęto interwencję

Wykres 1. Liczba udzielonych świadczeń wychowawczych w rodzinach

Wykres 2. Wysokość udzielonych świadczeń wychowawczych w rodzinach

Wykres 3. Migracje w 2018 r.

Mapa 1. Miasto i gmina Kolbuszowa